

YES! KESKI-POHJANMAA -HANKKEEN YHTEENVETO TOIMENPITEISTÄ JA NIIDEN TULOKSISTA

YES! Keski-Pohjanmaa -hanke oli yhdeksän kuukauden kehittämishanke, jota toteutettiin ajalla 1.1.-30.9.2023. Hankkeen toteuttajana toimi Kokkolanseudun Kehitys ja projektipäällikkönä Sari Yli-Hukka. Hanketta toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Keski-Pohjanmaan alueen kehitysyhtiöiden, kuntien, opetuspalveluiden ja sivistysjohdon sekä elinkeino- ja yrityselämän edustajien ja Kokkolan Yliopistokeskus Chydeniuksen kanssa.

Hankkeen päätavoitteena oli luoda Keski-Pohjanmaan (perusasteen) yrittäjyyskasvatuskokonaisuudelle toimintasuunnitelma sekä koota yhteen toiminnan kannalta oleelliset intressiryhmät. Lisäksi tavoitteena oli suunnitella toimintasuunnitelman toteutusta ja rahoitusta sekä yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöä, ja suunnitella sen toiminnassa hyödynnettävän digitalisuutta ja pelillisyyttä.

Hanke on toteuttanut sen eri kohderyhmiä osallistavia toimenpiteitä: haastatteluita, kyselyitä ja työpajoja, joiden avulla on kerätty ideoita, näkemyksiä sekä tehty tarvekartoitusta yli 500 keskipohjalaiselta. Toimenpiteiden toteutuksella on saatu kerättyä tarvittavaa tietoa ja aineistoa toimintasuunnitelman kehittämiseen, jota on jatkokehitetty ja työstetty yhdessä maakunnallisen työryhmän (koordinaatitiimin) kanssa.

Tämä yhteenveto julkaisu käsittelee hankkeen aikana toteutettuja toimenpiteitä ja niiden tuloksia. Näiden toimenpiteiden kautta syntyi tietoa ja aineistoa, jonka tuloksena syntyi Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma on visuaalinen kuvaus, joka kokoaa tiivistetysti yhteen ja tuo ymmärrettävästi esille keskeiset hankkeen tulokset ja esille nousseet, huomioon otettavat tärkeät näkökulmat ja maakunnallisen tahtotilan.

Tämän yhteenvetoon on koostanut hankkeen projektipäällikkö Sari Yli-Hukka.

Toimintasuunnitelma kuvastaa Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen visiota ja missioita, oppimisympäristöä ja sen toimintamallia eli kolmikantaista opetuksenmallia ja opetuksen kolmea kärkiteemaa.

Toimintasuunnitelma toimii tuloksien yhteenvetona ja jatkokehittämisen työkaluna ja antaa tukea maakunnallisen yrittäjyyskasvatuksen toiminnan kehittämiseksi. Toimintasuunnitelma on suunniteltu Keski-Pohjanmaan kuntien, opetuspalveluiden kuin elinkeino- ja yrityselämän organisaatioiden ja sidosryhmien käyttöön.

Alla olevasta linkistä pääset tutustumaan toimintasuunnitelmaan:

<https://www.kosek.fi/files/yes-toimintasuunnitelma-2023/>

RAHOITTAJAT

YES! Keski-Pohjanmaa -hanketta rahoittivat 1.1.-30.9.2023 Keski-Pohjanmaan Liitto (Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen AKKE rahoitus) sekä Keski-Pohjanmaan kunnat Kokkola, Kannus, Perho ja Kaustisen seutukunta kuntarahaosuuksilla.

Hankkeen kokonaisbudjetti 9 kk hankeajalle oli 55 760 €.

KOHDE- JA SIDOSRYHMÄT JA OSALLISTAMINEN

Hankkeen kohderyhmä muodostui

- ala- ja yläkoulun (perusasteen) oppilaat
- toisen (2.) asteen opiskelijat
- korkeakoulu- ja yliopisto (3.aste) opiskelijat
- opettajat (opetuspalvelut)
- sivistystoimi (sivistysjohtajat)
- elinkeinoelämä- ja yritys-elämä (yritykset ja sidosryhmät)

Lisäksi hankkeen sidosryhmiksi katsottiin kuuluvan paikalliset ja maakunnalliset yrittäjäjärjestöt, Pohjanmaan Kauppakamari ja Keski-Pohjanmaan 4H toimijat sekä kuntien elinvoimapalvelut.

YES! Hankkeen alkuvaiheessa tehtiin tarkempi rajaus koskien kohderyhmän oppilaita ja opiskelijoita

Keski-Pohjanmaalla TKI organisaatiot Kpedu, Centria ammattikorkea ja Kokkolan Yliopistokeskus Chydenius yhdessä kuntien kanssa toteuttavat erilaisia yrittäjyyskasvatuksen kehittämistoimenpiteitä 2. ja 3. asteen oppilaille.

Yhteisesti näiden TKI organisaatioiden johdon ja asiantuntijoiden kanssa käytiin keskusteluita yrittäjyyskasvatuksen kehittämisestä ja kohderyhmien rajauksista siten, että YES! Keski-Pohjanmaa -hanke ja KOSEK keskittyvät hanketoimessaan kehittämään maakunnan perusasteen yrittäjyyskasvatusta (4–9.lk), yhdessä kuntien perusopetuksen kanssa. Rajauksella on pyritty linjaamaan näin kehittämisen fokusta niin, ettei eri kehittämistoimissa syntyisi päällekkäisyyttä.

Osallistaminen

Hankkeen toimintaa ohjaavia keskeisiä *arvoja ja teemoja* olivat paikallisuuden ja kohderyhmien tarpeiden huomioiminen ja osallistaminen sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.

Osallistaminen oli yksi YES! hankkeen toimintaa ohjaavia ja toteutusta määritteleviä arvoja:

YES! Hankkeessa ja sen tuloksena syntyvän toimintasuunnitelman laadinnassa pyrittiin osallistamaan ja tavoittamaan hankkeen eri kohde- ja sidosryhmiä laajasti.

Osallistajat jaoteltiin kategorioihin kohderyhmän mukaisesti:

Opetuspalvelut, sivistysjohtajat, perusasteen 6 ja 9.lk oppilaat, kuntien elinvoimapalvelut, elinkeino- ja yritys-elämän edustajat, sidosryhmät ja yritykset sekä kehitysyhtiöt.

Varsinaisen osallistamisen lisäksi hanketta ja Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen visiota on esitelty erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa.

TOIMENPITEET, ESILLE NOUSSEET ASIAT JA HUOMIOITAVAT

Tässä kappaleessa käydään läpi kohderyhmittäin, mitä toimenpiteitä hankkeessa on toteutettu ja mitä keskeisiä aiheita ja tietoja on osallistamisen tuloksena noussut esille.

Keski-Pohjanmaan elinkeino- ja yritys-elämä (sidosryhmät)

Hankkeen keskeisenä kohderyhmänä olivat elinkeino- ja yritys-elämä sekä oleelliset yrittäjyyskasvatukseen vaikuttavat sidosryhmät, kuten 4H toimijat, Yrittäjäjärjestöt ja kuntien elinvoimapaalvelut.

Keski-Pohjanmaan elinkeino- ja yritys-elämän sekä sidosryhmien edustajia osallistettiin hankkeeseen kyselyn ja tulevaisuustyöpajan keinoin. Kohderyhmän tarpeet ja näkemykset olivat kehitettävälle yrittäjyyskasvatuskokonaisuudelle ensisijaisen tärkeitä.

Kysely elinkeino- ja yritys-elämälle

Keski-Pohjanmaan elinkeino- ja yritys-elämältä ja sidosryhmiltä kartoitettiin kyselyn avulla kohderyhmän tarpeita ja näkemyksiä yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuudesta ja hyödyistä sekä kuinka heidän mielestään maakunnallista osaamista, erityispiirteitä ja toimialoja tulisi tuoda esille perusasteen oppilaille.

Kyselyyn vastasi yhteensä 39 henkilöä.

Kyselyssä käsiteltiin seuraavia kysymyksiä:

- *Mitä hyötyjä näet, että oppimisympäristön ja sen yrittäjyyskasvatuksesta voi olla?*
- *Millaisia vaikutuksia koet, että lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatuksella voi olla kunnan elinvoimaisuuteen?*
- *Mitä hyötyjä näet, että oppimisympäristön tarjoamasta yrittäjyyskasvatuksesta voi olla?*
- *Mitkä teemat näet tärkeäksi, joita tulevaisuuden yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristössä ja toiminnassa tulisi painottaa elinkeino- ja yritys-elämän näkökulmasta? (ulkoinen yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys, yhteiskunta ja talous, ympäristö ja kiertotalous)*
- *Miten toivoisit, että oppimisympäristössä tuotaisiin esille alueellista osaamista ja elinkeino- ja yritys-elämää sekä alueellisia erikoispiirteitä?*
- *Kuinka näet, että voit omalta osaltasi olla edistämässä yhteistyötä asian ympärillä – millä konkreettisilla keinoilla?*
- *Yleisellä tasolla - kuinka näet, että työelämä ja yritykset voivat olla mukana kehittämässä yrittäjyyskasvatusta?*

Kyselystä esille nousseet asiat ja huomioitavat

Kyselystä nousi esille valtavan paljon esimerkkejä siitä, mitä hyötyjä yrittäjyyskasvatuksesta ja oppimisympäristötoiminnasta nähdään olevan. Vastauksissa toistuvina, keskeisinä aiheina olivat, että yrittäjyystaitojen nähdään olevan tulevaisuuden keskeinen yleinen työelämätaito, yrittäjyys lisääntyy muutenkin kuin päätoimisena ja, että yrittäjyyskasvatuksen avulla voidaan kasvattaa entistä rohkeampia ja innovatiivisempia osaajia maakunnan työelämän tarpeisiin.

”Tulevaisuuden yrittäjä ei ole välttämättä päätoiminen. Tulemme näkemään paljon palkkatyössä olevia, jotka haluavat kokeilla yrittäjyyttä muuten kuin päätoimisena. Sivutoiminen yrittäminen tulee olemaan tulevaisuuden mahdollisuus kaupunkien ulkopuolella.”

”Yrittäjyystaidot ovat keskeisin työelämätaito riippumatta siitä, onko itse yrittäjä.”

”Paljon hyötyjä tulevaisuudessa yhä enemmän tarvittavan jatkuvan oppimisen ja työmarkkinoiden moninaistumisen näkökulmasta. Yhä tärkeämpää ovat yrittäjäkasvatuksesta löytyvät taidot, joita tarvitaan niin yritys- kuin työelämässä kuten itsensä johtamisen taidot. Yrittäjyyskasvatuksen pääperiaatteena voisin nähdä itsetuntemuksen kasvattamisen sekä mahdollisuuksista tietoiseksi tulemisen. Kun nuoret tuntevat itsensä ja mahdollisuutensa, jotka voivat olla rajattomat. He myös löytävät paikkansa maailmassa "kivuttomammin". Nuoret eivät ole pelkästään tulevaisuuden työvoimareserviä tai veronmaksajia, vaan heissä on hurjasti potentiaalia edistää, innovoida ja tehdä läpimurtoja niin tieteessä, taiteessa tai esimerkiksi vihreässä siirtymässä.”

Kaikki vastaajat näkevät yrittäjyyskasvatuksen lisäävän positiivisesti niin kuntien kuin Keski-Pohjanmaan maakunnan elinvoimaisuutta. Esille nousivat lisäksi lasten ja nuorten innostaminen yrittäjämäiseen toimintaan jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yrittäjyys lisää maakunnan uusien ja uudenlaisten työpaikkojen kehittymistä ja yrittäjyys on yksi tärkeä keino työllistää itsensä mm. pienillä paikkakunnilla.

”Oikeanlainen yrittäjyyskasvatus näkyy kunnassa, se on esillä ihmisten ja erityisesti oppilaitosten ja koulujen arjessa, ja tätä kautta se säteilee ympäristöönsä, muokkaa ihmisten asenteita yrittäjyydelle myönteiseksi. Ja vähitellen alkaa syntyä kuva, että tämä kunta on yrittäjämönteinen kunta, siellä ymmärretään yrittäjyyttä ja yrittäjiä, sinne kannattaa perustaa yrityksiä jne.”

Elinkeino- ja yritys-elämän vastaajista 94,7 % nimeää sisäisen yrittäjyyden tärkeimmäksi opetusteemaksi. Sisäinen yrittäjyys on asennetaitoihin pohjautuvaa yrittäjämäistä ajatus- ja toimintatapojen opetusta mm. itseohjautuvuus, aktiivisuus, uskalluksen ja rohkeuden kasvattaminen, omien kiinnostuksen kohteiden ja unelmien tunnistaminen (itsetuntemustaidot).

Vastaajista 60,5 % pitää tulevaisuuden työelämätaitoja toiseksi tärkeänä ja 54,6 % vastaajista nostaa kolmanneksi tärkeimmäksi ja merkittävemmäksi ulkoisen yrittäjyyden, yhteiskunta- ja taloustaidot ja alueellisen nykyhetken kuin tulevaisuuden elinkeinoelämän esille tuomisen. Ympäristö ja kiertotalous ovat 28,9 % vastaajien mielestä neljänneksi tärkein teema.

Miten toivoisit, että oppimisympäristössä tuotaisiin esille alueellista osaamista ja elinkeino- ja yritys-elämää sekä alueellisia erikoispiirteitä?

Alueellista osaamista, teollisuutta ja erityispiirteitä ja minkälaista alueellista yrittäjyyttä meillä on. Alueen tarjoamat mahdollisuudet tulisi tuoda lasten ja nuorten tietoisuuteen mahdollisimman monipuolisesti ja mielenkiintoisesti, oppilaiden ikäryhmät huomioiden ja niin, että lapset ja nuoret pääsisivät myös konkreettisesti kokeilemaan, oppimaan ja innostumaan työelämästä ja yrittäjyydestä. Vastaajien mielestä on tärkeää huomioida maakunnan eri toimialat kattavasti: Suuryritykset ja teollisuus tulevat alueellisesti keräämään aina paljon huomioita, mutta edelleen 80 % maakuntamme yrityksistä ovat mikro- ja pk-yrityksiä. Erityisenä huomiona nostettiin maatalouden ja alkutuotannon sekä luovien ammattialojen vahvempi esille tuominen ja huomion kiinnittäminen myös vihreän siirtymän tuomiin (innovatiivisiin ja teknologisiin) mahdollisuuksiin.

Vastauksista nousevat esille elämyksellisyys ja käytännönläheinen oppiminen: oppimisympäristön tulisi olla autenttinen, inspiroiva, sisältää tms. luovuutta ja innovatiivisuutta tukevia toimintoja ja tiloja. Todentuntuisia oppimisympäristöjä kaivataan enemmän, sillä työelämään ja yrityksiin ei voida tutustua ainoastaan suoraan paikan päällä. Oppimisympäristö voi näin mahdollistaa uudenlaisella tavalla tutustumisen alueelliseen työelämään ja sen yrityksiin.

Kuinka yritykset ja työelämä voisivat olla mukana kehittämässä yrittäjyyskasvatusta?

Vastauksista nousi esille aktiivinen ja monipuolinen yhteistyö: Yhteistyö ja osallistuminen säännöllisesti erilaisiin koulujen tilaisuuksiin ja kohtaamisiin lasten ja nuorten kanssa, nostetaan keskeiseksi kehittämistoimenpiteeksi. Vastaajista suurin osa kommentoi, että vuorovaikutuksen ja keskustelun lisäämistä tarvittaisiin lasten, nuorten ja työelämän välille. Vuorovaikutus ja tiedon lisääminen molemmin puoleisesti nähdään tärkeänä.

Yhteistyön ja säännöllisen osallistumisen haasteena nähtiin kuitenkin resurssit, erityisesti niiden vähyyt. Vastaajien mukaan yritysten voi olla osittain vaikeaa "irrottautua" mukaan käytännönläheiseen yrittäjyyskasvatukseen, varsinkin, jos sen yhtäläisyyttä ja tärkeyttä mm. elinvoimaisuuden vahvistamiseen ja osaavaan työvoiman saatavuuteen ei nähdä. Tämän vuoksi tarvitaan enemmän tiedottamista, keskusteluita ja konkreettisia perusteluita, miksi yritysten ja työelämän edustajien tulisi olla aktiivisemmin mukana tällaisessa toiminnassa. On lisäksi huomioitava, että yrityksiä ja työelämän edustajia saataisiin mahdollisimman monipuolisesti mukaan, jotta lapsille ja nuorille syntyy mahdollisimman monipuolisia näkökulmia yrittäjyydestä, sen eri muodoista, ammateista ja osajista sekä toimialoista.

Avainsanan nostettiin, että olisi tärkeää löytää oikeat henkilöt mukaan yhteistyökumppaneiksi, mentoreiksi ja eräänlaisiksi yrityskummeiksi.

Tulevaisuustyöpaja elinkeino- ja yritys-elämälle

Elinkeino- ja yritys-elämän ja sidosryhmien edustajia kutsuttiin tulevaisuustyöpajaa 29.8.2023. Työpaja toteutettiin Keski-Pohjanmaalla hybridimallisesti, samanaikaisesti viidellä paikkakunnalla: Kokkolassa, Perhossa, Kannuksessa, Toholammilla ja Kaustisella.

Työpajaan osallistuivat 34 elinkeino- ja yritys-elämän edustajaa lukuisilta toimialoilta, yrittäjiä ja HR johtoa, asiantuntijoita, 4H toimijoita ja yrittäjäjärjestöjen edustajia, Kpedun ammattikoulun ja Centria ammattikorkeakoulun edustajat sekä kaupungin ja kuntien edustajia ja asiantuntijoita sekä

kehitysyhtiön edustajia yhteensä 10 henkilöä. Maakunnan kehitysyhtiöiden edustajat toimivat tulevaisuustyöpajan ohjaajina ja koolle kutsujina.

Tulevaisuustyöpajan tavoitteena oli kartoittaa vielä syvällisemmin kyseisen kohderyhmän tarpeita ja näkemyksiä, samoihin teemoihin ja aiheisiin liittyen, kuin mitä aikaisemmin toteutetussa ja suunnatussa kyselyssä elinkeino- ja yritys-elämälle haluttiin selvittää. Lisäksi tavoitteena oli tiedottaa yrittäjyyskasvatuksen visioista ja esitellä hankkeessa jo saavutettuja tuloksia entistä laajemmalle kohderyhmälle ja vahvistaa verkostomaista yhteistyötä.

Työpajan osallistujat pohtivat seuraavia kysymyksiä (työpajan kysymykset olivat saatavilla lisäksi ruotsin kielellä):

- *Mitkä asiat ja teemat ovat tärkeitä?*
- *Minkälaisia alueellisia toimialoja haluaisin tuoda esille?*
- *Kuinka ja millä keinoin keskipohjalainen identiteetti ja kulttuuri tulisi ottaa huomioon / tuoda esille?*
- *Minkälaisia alueellisia kulttuurillisia erityispiirteitä haluaisin tuoda esille?*

Tulevaisuustyöpajasta esille nousseet asiat ja huomioitavat

Työpajan tulokset käytiin läpi vielä erillisessä ”purkutapaamisessa” työpajan ohjaajien eli kehitysyhtiöiden (YritysKannuksen, Kaustisen seutukunnan ja KOSEK) edustajien kesken. Tämän tapaamisen tavoitteena oli vielä koota ajatuksia yhteisesti ja tuoda esille mahdollisesti huomioon otettavia asioita, jotka eivät syystä tai toisesta mahdollisesti päätyneet työpajan kirjallisiin materiaaleihin ja tulleet siten dokumentoiduksi.

Työpajan tuloksista nousi esille paljon samankaltaisuutta ja samoja painopistealueita, jotka nousivat jo aikaisemmin elinkeino- ja yritys-elämälle toteutetussa kyselyssä esille.

Keskeisinä tärkeinä asioina ja teemoina nähtiin olevan yrittäjyysteema yleisesti, josta työpajasta kirjattiin ylös mm. yrittäjyyden tarjoamat monipuoliset mahdollisuudet, yrittäjyyden lisääntyminen muutenkin kuin päätoimisena toimimuotona ja, että yrittäjyystaidot tulevat toimimaan yleisenä työelämätaidona tulevaisuudessa ja sisäisen yrittäjyyden osaaminen ja taidot eli pehmeät arvot tulevat korostumaan. Näiden aiheiden ja teemojen jatkuva oppiminen ja tiedostaminen nähtiin tärkeinä aiheina. Lisäksi myös ympäristöteemat eli kiertotalous, vihreä siirtymä ja luonnon monimuotoisuuden huomioiminen nousivat esille vastauksista.

Toimialoihin liittyen vastauksista nousivat esille Keski-Pohjanmaan positiiviset kasvunäkymät ja niiden tuomat uudenlaiset mahdollisuudet ja innovaatiot, keskeisimmät toimialat ja vientiteollisuuden ja erityisesti sataman merkityksellisyys alueelle (kansainvälisyys ja elinvoimaisuus), sekä vihreän siirtymän tuomat uudenlaiset mahdollisuudet ja toimialat (kaivos- ja vetyteollisuus, energiateollisuus). Keskeisiä esille nousseita toimialoja olivat maatalous ja alkutuotanto (joiden tärkeyttä erityisesti korostettiin), logistiikka-ala, rakennus (talonrakennusala), - maanrakennus, LVI- ja metallialat, vene- ja merenkulkuteollisuus, kemianteollisuus, KIP suurteollisuus, matkailuala, luovat alat ja kaupan ala.

Osallistujien pohtiessa kuinka ja millä keinoin keskipohjalainen identiteetti ja kulttuuri tulisi ottaa huomioon tai tuoda esille, nousi vastauksista esille luovien alojen toimialan ja osajien arvostuksellisuuden vahvistaminen, miten kulttuurillisuutta ja identiteettiä vahvistettaisiin mm. yrittäjyyskasvatuksen toiminnan ja mahdollisen oppimisympäristön visuaalisuuden kautta. Vastauksista nousivat esille, että mm. kouluista tulisi toteuttaa enemmän vierailuja museoihin ja kulttuurihistoriallisiin kohteisiin ja erityisesti luontoon. Luonto nähtiin yhdeksi keskeiseksi teemaksi, kuinka keskipohjalaista identiteettiä voitaisiin vahvistaa.

Vastaajien mielestä meidän tulisi olla myös ylpeämpiä omista juuristamme ja keskipohjalaisuudesta. Keskipohjalainen asenne tunnistettiin vaatimattomaksi ja nöyräksi, joten vastaajat toivoivat, että kasvattaisimme entistä rohkeampia ja omat vahvuutensa tunnistavia lapsia ja nuoria ja lisäisimme kaikilla eri keinoilla maakunnan yhteisöllisyyttä, vältettäisiin kuntien ”lokeroitumista” ja kateellisuutta.

Työpajan osallistujat pohtivat myös minkälaisia alueellisia kulttuurillisia erityispiirteitä he haluaisivat tuoda esille yrittäjyyskasvatukseen ja oppimisympäristön opetuksen avulla. Vastauksista nousivat esille keskeisesti elinkeino- ja yrityselämän maakunnalliset erityispiirteet ja kulttuurilliset erityispiirteet. Osittain vastauksista toistuivat keskipohjalainen identiteetti ja kulttuurillisuus teemat, mutta yleisinä erityispiirteitä nousivat esille seuraavat aiheet:

- Elinkeinoelämän ja työpaikkojen monipuolisuus: arvostus kaiken kokoisia ja näköisiä yrityksiä ja työpaikkoja kohtaan, Keski-Pohjanmaa on mikro- ja pk-yritysten maakunta, vaikka alueella on paljon suurteollisuutta
- Kansainvälisyys: vahva vientimaakunta, globaaleja yrityksiä (englanninkielinen työympäristö) ja kansainvälistä osaamista (kulttuurisensitiivisyys, kansainväliset osaajat)
- Suurteollisuus ja vene- ja merenkulkualan teollisuus, kiertotalousosaaminen, vastuullisuus
- Alkutuotannon ja maatalouden vahva läsnäolo
- Vahva TKI ja koulutus mahdollisuudet: Tutkimus, kehitys ja innovaatio osaaminen

Kulttuurillisuutta koskevat erityispiirteet:

- Unescon kulttuuriperintö / muu keskipohjalainen kulttuuriperintö ja historia
- Luovuus ja rohkeus
- Poikkitaiteellisuus
- Vaatimattomuus, ahkeruus, hitaasti lämpenevyys
- Pienen maakunnan yhteisöllisyys, keskipohjalaisia yhdistää eräänlainen ”talkoohenkisyys”
- ”Mereltä erämaahan” luonto, metsä ja vesistöt lähellä sydäntä
- Tvåspråkighet – kaksikielisyys

Tulevaisuustyöpajan tulokset antavat kattavan kuvan siitä, kuinka yrittäjyyskasvatuksella ja oppimisympäristötoiminnalla voidaan vahvistaa alueen elinvoimaisuutta ja valmistaa nuoria tulevaisuuden työelämään monipuolisesti huomioiden alueen erityispiirteet ja tarpeet.

Tulevaisuustyöpajasta nousi esiin useita merkittäviä tuloksia, mihin osa-alueisiin nyt kehitettävässä yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelmassa, tulevaisuuden oppimisympäristökokonaisuudessa ja sen toiminnassa tulee elinkeino- ja yrityselämän näkökulmasta kiinnittää erityisesti huomioita.

Yrittäjyyskasvatus maakunnan elinvoiman lisääjänä

Osallistujat näkevät yrittäjyyskasvatuksen lisäävän positiivisesti sekä kuntien että Keski-Pohjanmaan maakunnan elinvoimaisuutta. Yrittäjyyskasvatuksen avulla voidaan kasvattaa uusia osaajia ja kehittää uudenlaisia työpaikkoja, erityisesti sen nähdään mahdollistavan uudenlaista, työllistävää toimintaa erityisesti pienillä paikkakunnilla. Lisäksi yrittäjyyskasvatuksen toivotaan kasvattavan rohkeampia ja omat vahvuutensa tunnistavia lapsia ja nuoria.

Yrittäjyyskasvatuksen keskeinen rooli

Yrittäjyystaidot nähdään tulevaisuuden keskeisenä yleisenä työelämätaidona. Yrittäjyyden nähdään lisääntyvän muutoinkin kuin päätoimisena työllistäjänä.

Yrittäjyyskasvatuksen painotuksessa sisäinen yrittäjyys on avainasemassa, jonka avulla pyritään kasvattamaan rohkeampia ja innovatiivisempia osaajia alueen työelämän tarpeisiin. Sisäisen yrittäjyyden taidoilla, kuten itseohjautuvuus, aktiivisuus ja rohkeus nousevat keskeisiksi tärkeiksi teemoiksi. Sisäisen yrittäjyyden opetus korostaa asennetaitoja ja pehmeitä arvoja. Lisäksi ympäristöteemojen huomioiminen nostetaan esille: vihreä siirtymä ja luonnon monimuotoisuuden on tärkeitä aiheita, joita tulisi huomioida oppimisympäristötoiminnassa ja yrittäjyyskasvatuksen opetuksellisissa teemoissa.

Alueellisten erityispiirteiden huomioiminen

Erityisenä huomion kohteena tulee olemaan esille nostetut keskeiset keskipohjalaiset toimialat ja kasvualat, elinkeino- ja yritys-elämää kuvaavat erityispiirteet ja erityisesti kulttuurillisuus, joiden toivotaan osallistujien mielestä näkyvän yrittäjyyskasvatuksen toiminnassa mahdollisimman laaja-alaisesti, jotta voidaan puhua, että yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö ja sen toiminta on realistisesti eräänlainen pienoismallinnus alueesta ja sen elinkeinoelämästä.

Kulttuurin ja identiteetin vahvistaminen

Lisäksi keskeisenä kehittämisessä huomioon otettavana asiana oli keskipohjalaisen kulttuurillisuuden ja omaleimaisuuden entistä vaikuttavampi niin tunnistaminen kuin esille tuominen ja identiteetin vahvistaminen oppimisympäristötoiminnassa ja yrittäjyyskasvatuksessa, sekä maakunnan keskinäisen yhteistyön vahvistaminen erilaisin toimenpitein.

Yhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistaminen yrittäjyyskasvatuksessa

Yrityksiltä toivotaan aktiivista yhteistyötä ja osallistumista erilaisiin koulujen tilaisuuksiin ja tapahtumiin lasten ja nuorten kanssa. Vuorovaikutuksen ja keskustelun lisääminen työelämän ja nuorten välillä nähdään tärkeänä.

Lisäksi yhteisöllisyyden kasvattamista ja keskipohjalaisten arvojen vahvistamista tulisi korostaa, vähentäen kuntien lokeroitumista ja kateellisuutta.

Keski-Pohjanmaan kuntien opetuspalvelut ja sivistysjohtajat

Hankkeen keskeisenä kohderyhmänä toimi kuntien opetuspalvelut ja sivistysjohto. Kohderyhmän osallistaminen, tuki ja asiantuntijuus perusasteelle kehitettävässä yrittäjyyskasvatuksen toimintamallissa oli hankkeelle ensiarvoisen tärkeä.

Hankkeen toimintaan ja kehittämiseen osallistui Keski-Pohjanmaan perusasteen opetuspalveluiden henkilöstöä (opettajia, rehtoreita ja oppilaan ohjaajia) yhteensä noin 80 henkeä sekä varhaiskasvatuksen asiantuntijoita, Kokkolan opetuspalveluiden kehittäjätiimi (5 henkeä) ja Kokkolan ruotsinkielisten opetuspalveluiden rehtoritiimi (9 henkeä).

Keski-Pohjanmaan sivistysjohtajat osallistuivat hankkeen toimenpiteiden lisäksi jatkorahoitusten ja hankehakemusten valmistelutyöhön, ja antoivat lisäksi aiesopimusten muodossa tukensa haettaville jatkorahoituksille (JTF 15.5.2023, Liikesivistyssäätiö 15.8.2023, AKKE 31.8.2023, EAKR 2.10.2023, Ympäristöministeriön erityisavustus 30.11.2023).

Opetuspalveluiden työpaja

Hankkeen aikana seitsemän kunnan (Kannus, Kokkola, Toholampi, Veteli, Kaustinen, Halsua ja Perho) opetus- ja sivistyspalveluille järjestettiin tapaamiskeskusteluita, joiden tavoitteena oli tiedottaa hankkeesta ja tulevaisuuden visioista sekä keskeisesti osallistaa ja sitouttaa opetuspalvelut hankkeelle ja yhteiskehittämisen äärelle. Näiden kuntakohtaisten tapaamisten aikana nousi esille opetuspalveluiden keskuudessa herännyt huoli, kuinka nyt kehitettävä toimintamalli ja oppimisympäristökokonaisuus saataisiin jalkautumaan osaksi hektiseen kouluvuoteen ja kuinka opetuspalveluiden pedagoginen osaaminen yrittäjyyskasvatuksessa huomioitaisiin aikaisempaa paremmin.

Opetuspalveluille suunnattujen työpajojen tavoitteena oli näin osallistaa opettajia pohtimaan yrittäjyyskasvatusta ja tuomaan esille heidän näkökulmistaan keskeisiä, huomioon otettavia asioita ja tarpeita. Opetuspalveluilla ja opettajilla on kohderyhmänä kaikkein käytännönläheisin tietämys ja näkemys siitä, kuinka maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen visio saataisiin tulevaisuudessa istumaan perusopetukseen ja mitä sen suunnittelu- ja kehittämisvaiheessa on nyt tärkeää ottaa huomioon.

Lisäksi tavoitteena oli tiedottaa yrittäjyyskasvatuksen visioista ja esitellä hankkeessa jo saavutettuja tuloksia.

Opetuspalveluiden työpajoja toteutettiin seuraavilla paikkakunnilla:

Vetelin opetuspalvelut (26), Halsuan opetuspalvelut (17), Kaustisen opetuspalvelut (5) ja Kokkolan ruotsinkieliset opetuspalvelut (14).

Yhteensä työpajoihin osallistui 62 henkilöä.

Työpajassa opettajat pohtivat seuraavia kysymyksiä:

- *Mitä meidän on tärkeä ottaa huomioon ja ymmärtää opettajien näkökulmasta?*

- *Miten yhdistäisit oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä digitaalisuuden ja virtuaaliodellisuuden?*
- *Mitkä asiat ja teemat ovat mielestäsi tärkeitä (opetukselliset kärkiteemat)?*

Opetuspalveluilta esille nousseet asiat ja huomioitavat

Mitä on tärkeää ottaa huomioon ja ymmärtää erityisesti opetuspalveluiden näkökulmasta?

Yrittäjyyskasvatuksen sidonnaisuus opetussuunnitelmaan (OPS) ja suunniteltavan toiminnan jatkuvuus: Yrittäjyyskasvatuksen tulee opetuspalveluiden mielestä jalkautua ja "solahtaa" OPSiin hyvin ja niin ettei se ole muista aineista pois tai tuo opettajille lisätyötä. Yrittäjyyskasvatuksen suunnittelu opetussuunnitelmaan tulisi laatia niin, että työryhmässä olisi mukana myös opettajia (ei vain rehtoreita ja sivistysjohtajia), jolla voitaisiin varmistaa yrittäjyyskasvatuksen nimenomainen jalkautuminen ja "solahtaminen" opetussuunnitelmaan parhaiten.

Yrittäjyyskasvatukselle tulisi luoda selkeät vuosiluokkakohtaiset tavoitteet ja sisällöt, ja sen toiminnan tulisi olla pitkäjänteistä ja jatkuvaa ja erityisesti laadukas: konseptin toivotaan olevan laadukas, positiivinen, elämyksellinen ja innostava niin oppilaille kuin opettajille. Opettajien huolenaiheena oli selvästi toiminnan lyhytaikaisuus ja hankemaisuus. Toiminnalta toivottaisiin käytännöllisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja pysyvän toimintamallin kehittämistä, joka toisi mukanaan selkeyttä, miten ja millä toimenpiteillä yrittäjyyskasvatusta halutaan toteuttaa. Lisäksi tulee olla selkeää, kuinka arviointi tulee konseptissa ja toimintamallissa tapahtumaan.

Opettajien yrittäjyyskasvatuksen pedagoginen osaaminen: Opettajien mukaan heidän työnsä on osittain hyvin kaukana yrittäjyydestä ja yrittäjämäisestä toiminnasta. Osalle opettajista yrittäjyyskasvatus ja sen sitominen eri oppiaineisiin on luonnollisempaa kuin toisille. Opettajat kokevat, että he tarvitsevat osittain enemmän pedagogista tukea ja koulutusta yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen, erityisesti toiminnan alkuvaiheen jalkauttamiseen. Yrittäjyyskasvatus vaatii myös opetuspalveluiden mielestä selkeitä ja vuosiluokkakohtaisia opetusmateriaaleja, jonka laadinnassa tulisi huomioida, että opetusta toteutetaan lasten ja nuorten ikäryhmien tasoisesti. Tämän taustalla on ajatus, ettei opettajalla mene ylimääräistä resurssia opetustuntien suunnitteluun ja materiaalien valmisteluun, vaan nämä laadittaisiin vuosiluokkakohtaisesti ja yhteneväisiksi perusasteelle. Lisähuomioina nostettiin myös esille, kuinka yrittäjyyskasvatusta voitaisiin ottaa paremmin mukaan kaikkiin oppiainaisiin (konkretia), mutta tähän koettaisiin selvästi tarvittavan tukea.

Paikallisuuden huomioiminen – paikallinen työelämä, yritykset, toimialat ja osaajat: miten paikallista työelämää ja yrityksiä saataisiin osallistumaan aktiivisemmin mukaan koulujen toimintaan ja yrittäjyyskasvatukseen. Myös kuinka vanhempia saataisiin osallistumaan aktiivisemmin yrittäjyyskasvatukseen (puhumaan työelämästä ja yrittäjyydestä kotona). Työelämältä ja yrityksiltä toivottaisiin aktiivisempaa otetta yhteistyöhön ja näkyvyyttä: tietoa paikallisista yrittäjistä, yrityksistä ja toimialoista välittyisi kaikkein parhaiten osallistumisella erilaisten toimenpiteiden kautta.

"Keski-Pohjanmaa on maatalouden, alkutuotannon ja metsätalousaluetta, joka on huomioitava"

Mitkä asiat ja teemat ovat mielestäsi tärkeitä (opetukselliset kärkiteemat)?

Opettajien vastauksista nousi esille seuraavia keskeisiä aiheita:

- Yleisesti yrittäjyyden myönteisyyden kasvattaminen – Yrittäjyyttä positiivisuuden kautta
- Yrittäjyydestä yleisesti – termien avaaminen, yrittäjyyden mahdollisuuden ja verkostojen tärkeys: kuinka omia verkostoja voi kehittää ja kasvattaa jo pienestä pitäen, esimerkiksi harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan kautta
- Paikallisuuden huomioiminen – paikallinen työelämä, yritykset, toimialat ja osaajat
- Itsetuntemustaidot eli omien vahvuuksien ja osaaminen parempi tunnistaminen ja sanoittaminen
- Keskustelevan ilmapiirin kehittäminen koulumaailmaan - enemmän vuorovaikutusta ja keskustelevaa toimintakulttuuria kouluihin
- Maakunnallisten tulevaisuuden näkymien huomioiminen: ympäristö, kiertotalous ja vihreä siirtymä sekä kansainvälistyvä Keski-Pohjanmaa – käsitteiden entistä parempi avaaminen ja aiheiden opettaminen, yrittäjyys- ja työelämätaitojen lisäksi
- Tulevaisuuden työelämä – miltä Keski-Pohjanmaan työelämässä näyttää nyt ja viiden vuoden kuluttua?

Miten yhdistäisit oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä digitaalisuuden ja virtuaalitodellisuuden?

Digitaalisuus ja virtuaalitodellisuus nähtiin opetuspalveluiden mielestä positiivisina mahdollistajina, joissa kasvokkain tapahtuva oppiminen eli todellinen maailma, virtuaalitodellisuus ja digitaalisuus eivät poissulkisi toisiaan. Oppimista tapahtuisi rinnakkain: koulun ulkopuolisessa oppimisympäristössä, e-oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä tulisi toteuttaa sopivassa suhteessa molempia muotoja. Virtuaalitodellisuus voi tuoda maakunnan ja paikallisen työelämän ja ”ison maailman” oppilaiden lähelle vaikuttavammin ja mahdollistaa mm. eri työtehtäviin tutustumisen uudella ulottuvuudella. Virtuaalitodellisuus voisi näin mahdollistaa konkreettisemmin lasten ja nuorten aidon pääsyn eri yritysten palveluiden ja tuotannon äärelle. Pelillisuus nostettiin myös oppimisen elementtinä **esillä**: pelillisuus toisi virtuaalitodellisuuteen uudenlaisia oppimisen näkökulmia, kun esimerkiksi työelämän tehtävät etenisivät oppilaan tekemien päätösten mukaisesti.

”Toisten kohtaaminen kasvokkain ja sosiaaliset vuorovaikutustaidot ovat kuitenkin tärkeämpiä taitoja kuin digi!”

Digitaalisuus ja verkostoyhteistyö: kuinka digitaalisuudella ja virtuaalitodellisuudella voitaisiin parantaa eri luokkien, koulujen ja kuntien koulujen välistä yhteistyötä? Miten yrittäjyyskasvatus voisi mahdollistaa paremman verkostomaisen yhteistyön eri koulujen ja kuntien välillä?

Yhteistyön maakunta: Yrittäjyyskasvatuksen avulla voitaisiin vahvistaa lasten ja nuorten keskipohjalaista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta ja kuntien rajat ylittävää yhteistyötä.

Yleisesti oppimisympäristöstä: Voisiko oppimisympäristö olla liikuteltava konsepti, jota toteutetaan eri paikkakunnilla, yhden fyysisen oppimisympäristön sijaan.

”Täältä saapuu yrittäjyyskasvatus -bussi”

Opetuspalveluiden työpajan tuloksista saatiin konkreettista tietoa, mihin asioihin ja teemoihin nyt kehitettävän yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelman ja oppimisympäristön suunnittelussa tulee kiinnittää keskeisesti huomioita.

Lisäksi ruotsinkielinen opetuspalvelu nosti esille kielikysymyksen tärkeyden

Ruotsinkielisten opetuspalveluiden työpajassa keskeisimmäksi keskustelun ja huolen aiheeksi nousi annettujen aiheiden lisäksi ruotsinkielisten oppilaiden huomioiminen yrittäjyyskasvatuksessa ja oppimisympäristössä ja sen toimintamallissa.

Aihetta käsiteltiin, siten kuinka oppimisympäristö ja sen toimintamallissa otetaan riittävästi huomioon ruotsinkieliset oppilaat.

Ruotsinkielisten oppilaiden huomioiminen yrittäjyyskasvatuksessa tulee tapahtua monin eri tavoin, ottaen huomioon niin kielelliset, kulttuurilliset kuin pedagogiset näkökulmat. Keskeisiä huomioon otettavia asioita ovat jo suunnitteluvaiheessa:

- Kaksikielinen opetusmalli
- ruotsinkieliset resurssit: opetusta on saatavilla kaksikielisesti ja tämä on huomioitu toimintamallin suunnittelussa ja opetusresursseissa
- Kaksikieliset opetusmateriaalit

- Kaksikielinen oppimisympäristö
- Kaksikielinen viestintä

On tärkeää luoda oppimisympäristö, joka tukee kaikkien Keski-Pohjanmaan oppilaiden yksilöllisiä tarpeita ja edistää monikielistä ja monikulttuurista oppimista. Tämä vaatii toiminnalta avointa vuorovaikutusta, yhteistyötä ja jatkuvaa arviointia siitä, miten opetusta voidaan parhaiten sovittaa kaikkien oppilaiden tarpeisiin, kaksikielisesti. Lisäksi on tärkeä huomioida kuinka eri kieliset oppilasryhmät voisivat verkostoitua ja työskennellä yhteisesti ja tähän ideoitiin myös englannin kielen hyödyntämistä.

Toimintasuunnitelmassa kielikysymystä haluttiin korostaa ”byri på Svensks” -lauseella, joka tarkoittaa käännettynä aloita ruotsiksi ja viittaa näin ollen tähän aiheeseen ja teemaan. Kaksikielisyyttä kuvastavat myös teema yhdenvertaisuus – kaikilla oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada yrittäjyyskasvatusta, paikkakunnasta, koulusta ja äidinkielestä riippumatta.

Keski-Pohjanmaan perusasteen oppilaat

Hankkeen keskeisenä kohderyhmänä olivat Keski-Pohjanmaan perusasteen 6. ja 9. vuosiluokkien oppilaat. Perusasteen ikäryhmän rajausta koettiin luontaiseksi, koska kyseisiin vuosiluokkiin kohdistui sen hetken opetuksen mukaan eniten yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteitä, jolloin tarvekartoitusta ja ideointia oli luontaisinta toteuttaa kyseisille ikäryhmille.

Hankkeen edetessä perusasteen kohderyhmä rajattiin tulevaisuudessa koskemaan 4.–9. vuosiluokkia, joille yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelmaa ja oppimisympäristökokonaisuutta lähdetäisiin jatkokehittämään. Arviointi ja rajausta tehtiin yhdessä sivistysjohtajien ja opetuspalveluiden kanssa. Rajausta tarkasteltiin ja perusteltiin opetussuunnitelmien sisältöjen soveltuvuudella ja laaja-alaisen osaamisen määrittämiin alueisiin (esim. L6 ja L7).

TAT Yrityskylässä vierailevat oppilaat

Keski-Pohjanmaan kahdeksasta kunnasta neljästä (Kokkola, Veteli, Kaustinen ja Toholampi) vierailaan vuosittain 6. ja/ tai 9. luokkalaisten kanssa Pohjanmaan TAT yrityskylässä. Hankkeessa haluttiin kartoittaa kyseisten kuntien lasten ja nuorten vierailukokemuksia- ja näkemyksiä.

Tiedon kartoittamiseksi Pohjanmaan TAT Yrityskylässä vieraileville oppilaille toteutettiin tapaamisia, joissa oppilaat keskustelivat alkuun suullisesti yhteisesti kokemuksistaan annettujen kysymysten pohjalta ja lopuksi pohtivat aihetta (yksilö) kyselykysymysten avulla.

Tapaamisen (kyselyn ja keskustelun) tavoitteena oli kartoittaa minkälaisia kokemuksia ja näkemyksiä oppilaille on syntynyt Yrityskylä vierailusta, mitä heidän mielestään meidän olisi nyt tärkeää ottaa huomioon kehittäessämme Keski-Pohjanmaan omanlaista konseptia sekä mitä mahdollisia kehitysideoita heille heräsi. Lisäksi oppilailta kartoitettiin Yrityskylä konseptin ja yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuutta.

Lisäksi tavoitteena oli tiedottaa yrittäjyyskasvatuksen visioista ja esitellä hanketta kohderyhmä huomioiden.

Kyselyyn ja haastatteluun osallistui seuraavien koulujen oppilaat:

Villa Skolan (Karleby)
Lohtajan (Lohtaja) kirkonkylän koulu
Marttilan (Kälviä) koulu
Peltokorven (Kälviä) koulu
Halkokarin koulu (Kokkola)

Yhteensä 144 oppilasta (suomenkieliset koulut 104 vastausta ja ruotsinkieliset 40 vastausta).

Kyselyssä ja keskustelussa pohdittiin oppilaiden kokemuksia ja ajatuksia seuraavien kysymyksien avulla:

- *Kerro lyhyesti - minkälainen TAT yrityskylä vierailu oli mielestäsi?*
- *Opitko tällaisen oppimisympäristön ja opetuksen avulla uutta?*

- *Auttoiko TAT Yrityskylä vierailu sinua? (Innostumaan työelämästä ja yrittäjyydestä, ymmärtämään työelämää paremmin, ymmärtämään yrittäjyyttä paremmin?)*
- *Koitko, että vierailu oli sinulle hyödyllinen ja tuki koulussa aikaisemmin oppimaasi?*
- *Haluaisitko, että työelämästä puhuttaisiin enemmän koulussa?*
- *Vastaa lyhyesti - mitä ajatuksia sinulle herää yrittäjyydestä?*

Esille nousseet asiat ja huomioitavat

TAT Yrityskylä vierailu koettiin vastaajien mukaan 90 % elämyksellisenä ja mielenkiintoisena oppimiskokemuksena, joka toi oppilaille näkyvämmäksi mm. minkälaista työelämässä on ja minkälaisia työtehtäviä eri yrityksissä voi olla. Suurimmat opit ja oivallukset liittyivät taloustaitoihin eli rahaan (ja sen arvoon) ja taloudenhallintaan, palkanmaksuun ja verotukseen, ja mistä raha tulee yrityksille kuin omalle pankkitilille.

64,2 % oppilaista kertoi, että Yrityskylä vierailu auttoi heitä ymmärtämään paremmin työelämästä. 36,8 % oppilaista kertoi puolestaan, että vierailu auttoi heitä paremmin ymmärtämään yrittäjyydestä kuin työelämästä.

38,9 % prosenttia oppilaista kertoi Yrityskylän auttamaan innostumaan työelämästä ja yrittäjyydestä sekä siitä, kuinka yhteiskunta toimii.

50,5 % oppilaista koki, että vierailu Yrityskylässä oli hyödyllinen ja tuki aikaisemmin koulussa opittua. 44,7 % oppilaista ei osannut arvioida oliko vierailu hyödyllinen ja tukiko se aikaisemmin opittua. 4,9 % oppilasta koki, ettei Yrityskylä vierailu ollut heille hyödyllinen ja tukenut aikaisemmin opittuja asioita.

51 % oppilaista haluaisi, että työelämästä puhuttaisiin enemmän koulussa. 28,8 % ei osannut puolestaan sanoa ja 20,2 % oppilaan mielestä koulussa puhutaan jo riittävästi työelämästä.

Tapaamisissa esille nousseet kehittämiskohteet liittyivät suurimmaksi osaksi Yrityskylässä suoritettaviin tehtäviin ja tehtävänohjaukseen:

Yrityskylän tehtävien ohjauksessa koettiin osittain haasteita, sillä oppilaat kokivat, että ohjaajia oli saatavilla liian vähän oppilasmäärään verrattuna. Haasteita ilmeni myös heidän mielestään erityisesti alussa tehtävänannossa ja yleisesti siinä, kuinka Yrityskylässä toimitaan (rauhattomuus ja kaaoksen omaisuus). Oppilaiden mukaan tehtävät olisivat saaneet olla haastavampia ja niitä saisi olla määrällisesti enemmän. Lisäksi esille nostettiin, että tehtävät ja työnkuvien tulisi olla kaikilla samanarvoisia ja myös nykyaikaisempia. Tällä viitattiin siihen, että osalla tehtävät olivat vaativampia kuin toisilla ja, että esim. ammattialat olisivat voineet olla monipuolisempia. Lisäksi oppilaat kokivat, että aikaa tulisi olla enemmän siihen, että voi vierailta muiden työpaikoilla ja tutustua näin Yrityskylän toimintaan laajemmin ja oppia enemmän.

Yrityskylä konseptin vaikuttavuutta arvioitiin oppilaiden kokemuksilla Yrityskylä vierailusta ja koulussa käsiteltävistä ennako- ja jälkitehtävien kokonaisuuden avulla: oppilaat toivoivat kokonaisuuden olevan laajempaa eli, että itse vierailukäynti olisi kestoiltaan pidempi tai niitä olisi useampia ja konseptiin liittyviä opetustehtäviä käsiteltäisiin enemmän. Osa opiskelijoista koki, että kokonaisuus jäi irralliseksi. Lisäksi osa oppilaista koki vierailun olevan luokkaretkimäinen päivä, eikä sitä mielletty kovin vaikuttavana ja oppimista tukevana.

Yhteenvedona oppilaat kokivat Yrityskylä-vierailun pääosin myönteisenä, mutta tunnistivat kehityskohteita tehtävien ohjauksessa ja kaipasivat monipuolisempaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa yrittäjyyskasvatukseen. Mielikuvat yrittäjyydestä vaihtelivat, korostaen sekä haasteita että mahdollisuuksia.

Suurin osa oppilaista kertoi, että mielikuvat yrittäjyydestä ovat päällimmäisin puolin negatiivisia: Yrittäjänä oleminen on haastavaa, riskialtista, on uskallettava ottaa riskejä. Samalla yrittäjyyteen nähtiin kuitenkin liittyvän paljon myös positiivisia piirteitä kuten vapautta ja mahdollisuuksia tehdä työkseen mitä haluaa ja missä kokee olevansa hyvä. Vastauksista välittyivät mielikuvat yrittäjyyden mustavalkoisuudesta - sitä joko menestyy tai epäonnistuu. Yrittäjyydestä tuli myös mieleen omat perheenjäsenet ja sukulaiset.

Lisäksi ruotsinkieliset oppilaat (Villa Skola) nostivat esille kaksikielisyyden huomioimisen:

Oppilaat korostivat kaksikielisyyttä yrittäjyyskasvatuksessa ja oppimisympäristössä. He painottivat, että opetus ja opetusmateriaalit tulisi olla saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi (Pohjanmaan TAT Yrityskylän tapaan), ja koko oppimisympäristön tulisi olla kaksikielinen. Lisäksi he mainitsivat englannin kielen merkityksen, erityisesti pienryhmätyöskentelyssä suomenkielisten oppilaiden kanssa.

Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö tarjoaisi ihanteelliset puitteet suomen- ja ruotsinkielisten oppilaiden kohtaamiseen. Tavoitteena olisi, että sen sijaan, että oppilaat opiskelevat erillisissä kieliryhmissään, yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön avulla voitaisiin luoda uudenlaisia tapoja edistää vuorovaikutusta ja yhteistyötä eri kieliryhmien välillä. Englanninkieliset pienryhmät ja tehtävät voisivat edistää verkostomaista yhteistyötä suomen- ja ruotsinkielisten oppilaiden välillä. Lisäksi englannin kielen ottaminen osittaiseksi opetuskieleksi lisäisi oppilaiden kielellisiä vahvuuksia, rohkaisisi työskentelemään eri kielisten oppilaiden kanssa ja vahvistaisi oppilaiden ymmärrystä kansainvälistyvistä Keski-Pohjanmaasta ja sen työelämästä (vahva viennin maakunta, globaaleja yrityksiä) sekä kulttuurisensitiivisyydestä.

Kyselyn ja kartoittamisen tuloksista saatiin konkreettista tietoa ja suuntaviivoja, mihin osa-alueisiin nyt kehitettävässä yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelmassa, oppimisympäristökokonaisuudessa ja sen toiminnassa tulee kiinnittää huomioita. Erityisenä huomion kohteena tulee olemaan oppilaiden laadukas ohjaus, ohjaajien määrä suhteessa oppilaisiin sekä yleisesti oppimisympäristössä suoritettavat tehtävät ja niiden sisältöjen mielekkyys, vaativuustaso ja monipuolisuus. Lisäksi keskeisenä kehittämisesä huomioon otettavana asiana on yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuus eli kokonaisuus. Lisäksi erityishuomioita tulee kiinnittää ruotsinkielisten oppilaiden osalta oppimisympäristön ja toimintamallin kaksikielisyyteen.

Yläkouluiikäisten ajatuksia yrittäjyydestä ja työelämästä

Yhdelle Keski-Pohjanmaan yläkoululle toteutettiin lisäksi kyselykartoitus, jonka tavoitteena oli kartoittaa yleisellä tasolla 9. luokkalaisten ajatuksia ja näkökulmia niin yrittäjyydestä, yrittäjyyskasvatuksesta kuin työelämään liittyvistä aiheista. Tavoitteena oli saada konkreettisemmin selville mitä kyseinen kohderyhmä ajattelee ja minkälaisilla toimenpiteillä voitaisiin lisätä mm. heidän työelämä- ja yrittäjyystaitojansa ja tietouttaan.

Kyselyn pohjalle oppilaat osallistuivat YES! hankkeen toteuttamille oppitunnille, jossa keskusteltiin yleisesti yrittäjyydestä ja tulevaisuuden työelämästä.

Lisäksi tapaamisen tavoitteena oli tiedottaa yrittäjyyskasvatuksen visioista ja esitellä hanketta kohderyhmä huomioiden.

Kyselyyn osallistui yhteensä 67 Kiviniityn (Kokkola) 9. luokan oppilasta.

Kyselyssä käsiteltiin seuraavia kysymyksiä:

- *Aivan alkuun - Mitä ajatuksia sinulle herää, kun puhutaan yrittäjyydestä? Kerro 1–3 asiaa.*
- *Oletko kokenut oppivasi uudenlaisia taitoja yrittäjyyskasvatuksen avulla? Kerro 2 asiaa, mitä olet oppinut yrittäjyystoiminnan avulla*
- *Yrittäjyyskasvatuksen hyödyt - Oletko tunnistanut itsestäsi uusia vahvuuksia ja osaamista yrittäjyyskasvatuksen ja toiminnan kautta? Jos olet, kerro mitä*
- *Koetko, että yrittäjyyskasvatuksen kautta olet päässyt hyödyntämään laaja-alaisesti omia kiinnostuksen kohteitasi, osaamista ja vahvuuksiasi?*
- *Alla on kuvattuna erilaisia asioita, joita yrittäjyyskasvatuksella voidaan kehittää. Listaa ne asiat, joissa koet olevasi kehittynyt yrittäjyyskasvatuksen ansioista? Voit valita useamman vaihtoehdon (vuorovaikutus ja tiimityötaidot, neuvottelutaidot, ongelmanratkaisutaidot, luovuus ja luova ajattelu)*
- *Toivoisitko, että työelämä- ja yrittäjyystaitoihin liittyvää toimintaa eli yrittäjyyskasvatusta olisi enemmän omalla koululla lukuvuoden aikana?*
- *Minkälaisen työelämä- ja yrittäjyystaitoihin liittyvän toiminnan kokisit mielenkiintoisena ja hyödyllisenä?*
- *Uudenlainen yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö – mitä olet mieltä?*

Esille nousseet asiat ja huomioitavat

Aivan alkuun -kysymyksestä 9.luokkalaisten vastauksista nousee esille yrittäjyyden ”mustavalkoisuus” ja osittainen yrittäjyyttä peittoava negatiivisuus kuin joka nousi esille 6. luokkalaisten vastauksista.

Yrittäjyys nähdään mahdollisuutena, jossa on valinnan vapaus, monipuolisuus, luovuus ja joustavuus ja mahdollisuus rikastua. Toisaalta yrittäjyydessä nähdään sen haasteellisuus eli kova työ ja raadollisuus, riskinotto-kyky ja epävarmuuksien sietäminen.

”Rahan saaminen omilla säännöillä. Tällöin päätät omat työ aikasi ja maksat omasta taskusta, jos lusmuilet”

Kiviniityn yläkoululla järjestetään vuosittainen Leijonan luona -yrittäjyyskilpailu, jonka tavoitteena on opettaa ulkoisen yrittäjyyden teemoja sekä tiimi- ja esiintymistaitoja. Oppilaat perustavat tiimissä yrityksen, jota he kehittävät yhden koulujakson ajan ja jossa lopuksi kilpaillaan, kuka voittaa. Lisäksi koululla toteutetaan vuosittain yhteisprojektina musikaaliesitys, jonka eri vaiheisiin ja toteutukseen oppilaita osallistetaan aktiivisesti.

61,5 % prosenttia oppilaista kokee, että on oppinut ymmärtämään yrittäjyyttä paremmin koulun yrittäjyyskasvatustoiminnan (Leijonan luola -kilpailun ja musikaalin) avulla.

Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoo, että osallistuessaan koulun yrittäjyyskasvatuksen tapahtumiin (Leijonan luona ja musikaali), he eivät olisi oppinut mitään uutta.

Osa puolestaan kertoo konkreettisesti, kuinka yrittäjyyskilpailun avulla he ovat oppineet erilaisia taitoja (taloustaidot, esiintyminen, ryhmä- ja tiimityötaidot), mutta myös saaneet vahvoja kokemuksia minkälaisista voisi olla yrittäjä. Lisäksi musikaaliin liittyen oppilaat kommentoivat, että kaikilla oppilailla olisi oltava mahdollisuus osallistua ja hyödyntää omia vahvuuksiaan osana projektia sekä musiikkiprojektia tulisi sitoa enemmän kaikkiin oppiaineisiin.

"Olen oppinut työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa paremmin ja ottamaan huomioon pieniäkin asioita"

"Sen että se voisi olla hauskaa, vaikka olisikin vaikeita aikoja ja sitten, että saat toteuttaa unelmaasi."

Alkuun vapaamuotoisessa kysymysasettelussa oppilailta kysyttiin, ovatko he löytäneet itsestään uusia vahvuuksia tai osaamista (ja perusteluita minkälaisista se mahdollisesti on ollut) yrittäjyyskasvatuksen avulla. Suurin osa vapaamuotoisista vastauksista olivat kielteisiä (ilman perusteluita). Myönteisistä vastauksista nousevat esille luovuuden, rohkeuden ja oma-aloitteisuuden löytymisen osana yrittäjyyskasvatusta.

Kuitenkin tarkemmin jaoteltuna kysymyksiä eri aihealueisiin niin 31,8 % oppilaista kertoo yrittäjyyskasvatuksen vahvistaneen itsetuntemustaitoja, 37,9 % kertoo, että on voinut hyödyntää yrittäjyyskasvatuksen avulla omia vahvuuksiaan ja osaamistaan.

Lisäksi oppilaat saivat valita valmiista vastausvaihtoehdoista, missä eri aihealueissa he ovat kokeneet kehittyvänsä yrittäjyyskasvatuksen avulla: 48,4 % oma-aloitteisuudessa, 45,3 % rohkeutta toteuttaa omia ideoita ja kiinnostuksen kohteita, 40,6 luovuudessa ja luovassa ajattelussa, 40,6 % ongelmanratkaisutaidoissa ja 39,1 % vuorovaikutus- ja tiimityötaidoissa.

Oppilaita kysyttiin toivoisivatko he, että yrittäjyyskasvatustoimintaa olisi nykyistä enemmän koululla lukuvuoden aikana: 34,8 % toivoisi, että yrittäjyyskasvatusta olisi enemmän, 33,3 % ei osannut sanoa, 25,8 % toivoisi osittain, että yrittäjyyskasvatusta olisi enemmän ja 10,6 % oppilaista ei toivoisi.

Tapaamisessa oppilaille kerrottiin lisäksi tulevaisuuden uudenlaisen yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön visioista ja kehittämisestä. Oppilailta kysyttiin näkevätkö he, että tällainen uudenlainen yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö ja sen yhteen kokoava toiminta tukisi 9. lk. oppimista ja antaisi tietoa päätöksen teon tueksi tulevaisuuteen? Oppilaista 43,8 % vastasi myöntävästi, 32,8 % ehkä ja vain 7,8 % vastasi kieltävästi.

Yrittäjyyskasvatuksen vaikutukset opiskelijoiden taitoihin ja asenteisiin

Kyselyn avulla saatujen tulosten perusteella voidaan nähdä, että yrittäjyyskasvatuksella voidaan vaikuttaa monipuolisesti kohderyhmän osaamiseen ja vahvistaa yrittäjyyskasvatuksen keinoin mm. oma-aloitteisuutta, itsetuntemustaitoja, ongelmanratkaisutaitoja ja vuorovaikutus- ja tiimityötaitoja. Vaikka monet opiskelijat eivät ole kokemuksensa mukaan löytäneet koulun yrittäjyyskasvatuksen avulla uusia vahvuuksia, on heille kuitenkin ilmennyt positiivisia vaikutuksia esimerkiksi itsetuntemuksessa ja ryhmätyötaidoissa. Yrittäjyyskasvatus näyttää tuovan heille esiin jo olemassa olevia taitoja ja vahvuuksia, mikä voi olla tärkeää nuorten itsetunnon ja -luottamuksen kannalta.

Yrittäjydessä nähdään sen monipuolisuus ja haasteet

Oppilaiden näkemyksissä yrittäjyydestä korostuu sen moniulotteisuus. Positiiviset piirteet, kuten valinnanvapaus, luovuus ja mahdollisuus rikastumiseen, esiintyvät samassa kontekstissa yrittäjyyden haasteellisuuden kanssa, kuten kovan työn, riskinottokyvyn ja epävarmuuden kanssa. Yrittäjyys näyttäytyy oppilaille kokonaisvaltaisena elämäntapana, jossa on sekä mahdollisuuksia, että riskejä.

Näin voidaan todeta, että erityisesti yrittäjyyden tuomia positiivisia mahdollisuuksia tulisi nostaa esille entistä enemmän ja luoda yrittäjyydestä yleisellä tasolla positiivisempaa mielikuvaa oppilaille, samalla vahvistaen haasteisiin liittyen mm. riskinottokykyä, itsensä johtamisen taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja.

Yhteenvetona kyselyn tulokset tarjoavat perusteltuja näkemyksiä siitä, miten koulun yrittäjyyskasvatusta voidaan kehittää vastaamaan paremmin oppilaiden odotuksia ja tarpeita sekä edistämään monipuolisesti oppilaiden taitoja ja asenteita yrittäjyyttä kohtaan. Vaikka koulun yrittäjyyskasvatuksen tapahtumat ovat suosittuja, suurin osa oppilaista ei koe niiden tarjoavan uutta oppia. Huomion arvoista on kuitenkin se, että merkittävä osa oppilaista kuitenkin toivoo enemmän yrittäjyyskasvatusta. Tämä kertoo kiinnostuksesta ja halusta kehittyä taitojen, kuten oma-aloitteisuuden, rohkeuden ja vuorovaikutustaitojen saralla.

Tämä saattaa viitata siihen, että nykyiset toimintamuodot eivät välttämättä tavoita kaikkia oppilaita tai tarjoa riittävästi monipuolisuutta. Jatkokehittämisen tarve voisi liittyä näin ollen siihen, kuinka yrittäjyyskasvatusta voitaisiin toteuttaa entistä käytännönläheisemmin ja oppilaille mielekkäämmäksi.

Ideointityöpaja – tulevaisuuden yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö

Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön tavoitteena on avata ovet työelämään ja olevan näin eräänlainen pienoismallinnus Keski-Pohjanmaan työ- ja yritys-elämästä, tuoden lapsille ja nuorille esille maakunnan kulttuurillisuutta, erityispiirteitä, osaajia ja ammatteja. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan uudenlaista, koulun ulkopuolelle sijoittuva kokeilu-ympäristöä, joka voi olla yhdistelmä fyysisyyttä, digitaalisuutta ja teknologiaa ja jossa opitaan aitojen kokemusten ja elämysten kautta.

Ideointityöpajan tavoitteena oli ideoida oppilaiden kanssa, miltä tulevaisuuden oppimisympäristö voisi sisältää ja näyttää sekä sen eri elementtejä: mitä ja miten oppilaat haluaisivat oppia, miten digitaalisuus näyttäytyisi osana opetusta, mistä elementeistä koostuisi innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö ja minkälaisen tehtävien kautta aiheita ja teemoja olisi kaikkein mieluisin opiskella.

Ideointityöpajan sisällöt nousivat esille TAT Yrityskylässä vierailevien 6. tapaamisesta ja 9. kyselykartoituksesta, ja joihin tällä ideointityöpajalla toivottiin saavan vielä enemmän täsmentäviä vastauksia.

Lisäksi tavoitteena oli tiedottaa yrittäjyyskasvatuksen visioista ja esitellä hanketta kohderyhmä huomioiden.

Työpajoihin osallistuivat seuraavien koulujen oppilaat:

- Kannuksen Takalo-Raasakan koulun 6. luokkalaiset (58)
- Perhon kirkonkylän ja Möttösen koulun 6. luokkalaiset (44)
- Peltokorven (Kälviä) ja Marttilan (Kälviä) koulun 6. luokkalaiset (37)
- Kiviniityn (Kokkola) yläkoulun oppilaskunnan hallituksen jäsenet (10)
- Kiviniityn (Kokkola) yläkoulun 9. luokkalaiset (12)

Työpajoihin osallistui yhteensä 158 oppilasta. Osa työpajaan osallistuneista oppilaista oli vierailut Pohjanmaan TAT yrityskylässä.

Tulevaisuuden yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö 6. luokkalaisten silmin

Keski-Pohjanmaan 6. luokkien oppilaat pohtivat ideointityöpajassa aihetta seuraavien kysymyksien avulla:

- *Oppiminen – mitä haluaisin oppia työelämästä, yrittäjyydestä, eri ammanteista ja työpaikoista sekä ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä?*
- *Digitaalisuus – miten toivoisin, että digitaalisuus otettaisiin huomioon yrittäjyyskasvatuksessa?*
- *Innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö*
- *Oppiminen ja tehtävät – minkälaiset tehtävät olisivat mieluisia ja opettavaisia?*

Oppiminen – mitä haluaisin oppia työelämästä, yrittäjyydestä, eri ammanteista ja työpaikoista sekä ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä?

Työpajaan osallistuvat 6. luokkalaiset haluaisivat oppia yleisesti ympäristöstä - kiertotaloudesta, kestävästä kehityksestä ja yritysten vastuullisuudesta, talous- ja työelämätaidoista - omasta taloudesta ja sen hallinnasta, lainan ottamisesta, verotuksesta, sijoittamisesta ja yrittäjyydestä - millaista on olla yrittäjä, miten yrityksen voi perustaa, kuinka yrityksestä voi saada menestyksekkään ja mitä taitoja yrittäjänä tulee osata.

Taloustaitoihin liittyen nuoret haluaisivat oppia selvästi enemmän omasta taloudesta mm. verotuksesta, mitä omalla palkalla voi tehdä, miten nuori voi saada töitä, kuinka verotus toimii (konkreettisia laskentaharjoituksia). Lisäksi haluttiin myös oppia konkreettisesti miltä näyttää tavallinen työpäivä – mistä työpäivä koostuu ja pitää sisällään, onko työ vaikeaa ja kuinka töissä tulee käyttäytyä?

Lisäksi esille nousivat erilaiset aiheet, kuten ohjelmointi, kielet (englanti ja ruotsi), markkinointi, valokuvaus ja sosiaaliset vuorovaikutustaidot.

Digitaalisuus – miten toivoisin, että digitaalisuus otettaisiin huomioon yrittäjyyskasvatuksessa?

Digitaalisuus herätti oppilaissa ristiriitaisia tunteita. Oppilaat kokivat, että yleisesti digitaalisuus, lisätty todellisuus (virtuaalitodellisuus) ja pelillisuus voisivat olla osa oppimisympäristöä ja oppimiskokemusta, mutta selkeästi koettiin, että oppimisympäristö ja opetustoiminta eivät saa olla ainoastaan virtuaalinen kokonaisuus ja kokemus. Kasvokkain tapahtuvaa oppimista ja aitoja, elämyksellisiä oppimiskokemuksia pidettiin tärkeinä oppimista tukevinä elementteinä, joita voidaan kuitenkin korostaa lisätyn todellisuuden, digitaalisuuden kuin pelillisyyden menetelmin.

”Sopivassa suhteessa käytännön tehtäviä ja digitaalisia tehtäviä”

Oppilaat haluaisivat digitaalisuuden näyttäytyvän ja otettavan huomioon yrittäjyyskasvatuksessa, oppimisympäristössä ja sen tehtävissä mm. seuraavien elementtien kautta: datan / pelien ohjelmointina ja opetuksena ja robotiikkaan liittyvien tehtävien muodossa, veneen / talon suunnittelusimulaattorina (kuinka voitaisiin harjoitella suunnittelemaan esim. talomalleja), äänistudiona (erilaisten ääni, video ja valokuvaus ja luovan alan ammattien työtehtävien harjoittelutilana) ja e-oppimismateriaaleina (verkkosivusto).

Eryteisesti oppimisympäristössä tulisi myös kiinnittää huomioita äänentoistoon ja kaiuttimiin sekä mahdollisuuteen käyttää kuulokkeita ja mahdollisesti sieltä löytyvän erillinen, rauhallinen, hiljaisen työskentelyn tila. Oppimisympäristössä tulisi olla nykyaikaiset puitteet työskentelyyn: isot digitaaliset opetustaulut, tietokoneita ja tabletteja.

Innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö

6. luokkalaisilta kartoitettiin minkälaisia innostavia ja elämyksellisiä elementtejä oppimisympäristössä tulisi olla ja minkälaiset asiat tukisivat oppimista.

Oppimisympäristöön ja sen työtiloihin liittyen nostettiin esille modernius, ergonomisuus ja mukavat, pehmeät ja perinteisestä kouluympäristöstä poikkeavat työtilat ja sen eri elementit (ei luokkamaisuutta). Oppimisympäristökokonaisuuden tulisi olla oppilaiden mukaan mahdollisimman

todentuntuinen, sen tulisi sijaita koulun ulkopuolella (omana paikkanaan) ja siellä olevia eri oppimisteemoja voitaisiin sijoittaa eri tiloihin eli vältettäisiin yhtenäistä, kaikki samassa paikassa olevaa kokonaisuutta (äänet ja keskittyminen). Oppimisympäristön visuaalisuudessa tulisi näkyä keskipohjanmaalaisuus ja sen ympäristöä, kaupungin tai kuntien tunnelmaa ja luontoa. Oppimisympäristössä tulisi olla myös mahdollisuus rauhallisempaan työskentelytilaan.

Oppimisympäristökokonaisuutta olisi hyvä saada tutkia ja tutustua ”vapaa-ajalla” eli varsinaisen vierailun ja opetuksen ulkopuolella (tautot ja välitunnit) vapaamuotoisemmin tai vierailupäivänä aikataulussa voisi olla enemmän vapaamuotoisempaa ohjelmaa lapsille ja nuorille, jotta aikaa tutkimiselle olisi enemmän.

Lisäksi erityistä huomioita tulisi kiinnittää ohjaajien saatavuuteen (esim. infopiste), josta ohjaajia olisi mahdollista tavata ja saada mm. lisäapua tehtävien suorittamiseen. Oppimisympäristöpäivänä olisi huomioituna lisäksi tautot (välitunnit) ja, että siellä nautittu lounas olisi maistuva.

Oppiminen ja tehtävät – minkälaiset tehtävät olisivat mieluisia ja opettavaisia?

6.luokkalaiset kaipaivat keskeisesti tehtäviin liittyen enemmän ongelmanratkaisutaitoja, päättelykykyä, ideointi- ja innovaatioita ja luovuutta. Tehtävät saisivat olla enemmän haastavia ja vaativia kuin liian helppoja. Tehtävien toivottiin olevan aitoja, oikeisiin työpaikkoihin ja ammatteihin liittyviä ja, että oppimisympäristössä tehtäviä tehtäisiin myös muiden kuin oman luokan kanssa ja kielenä voisi olla suomen lisäksi englannin kieli (huomiona ruotsinkieliset oppilaat). Tehtävien suorittamiseen liittyen esille nostettiin, että tehtävien annot eivät olisi aina ennalta liian määriteltynä vaan oppilailla olisi enemmän vapautta soveltaa kuinka ja millä tavoin tehtävään vastataan.

Yrittäjyyshenkisempää työskentelyä kaikkiin (ylä)koulun projekteihin – pitkäaikaisempaa ja vaikuttavampaa toimintaa

Kiviniityn (Kokkola) yläkoulun 9.luokkalaiset (12) ja oppilaskunnan hallituksen (10) jäsenet pohtivat aihetta mitä ja miten he haluaisivat oppia yrittäjyydestä ja työelämästä, mitä meidän tulisi ottaa huomioon, kun suunnittelemme oppimisympäristöä sekä minkälaiset tehtävät koettaisiin mieluisina.

9. luokkalaiset kaipaivat (koulun) yrittäjyyskasvatuksen toimintaan realistisia, aitoja yritys- ja työelämään liittyviä tehtäviä ja toimeksiantoja sekä, että kouluissa toteutettaisiin enemmän yhdessä erilaisia projekteja. He nostivat ideointityöpajassa esille, kuinka yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjämäistä toimintaa voitaisiin toteuttaa kaikissa aineissa ja koulun toiminnassa nykyistä paremmin.

Tällä viitattiin siihen esimerkiksi, ettei oppilaille annettaisi niinkään ennalta määriteltynä, liian tiukka raamisista tehtävänäntöistä ja, että (koulun) erilaisiin projekteihin osallistettaisiin laajasti kaikkia oppilaita ja eri oppiaineiden kautta. Oppilaat kokivat, että näin heillä olisi enemmän mahdollisuuksia oppia yrittäjämäisesti käytännönläheisimmin ja hyödyntäen omia vahvuuksiaan.

9. luokan oppilaat korostivat myös, että yrittäjyyskasvatuksen ja yleisesti alueellisen ja paikallisen työelämä- ja ympäristötietouden lisäämistä tuli rakentaa jo 7. luokalta alkaen.

Oppilaat kokivat, että yrittäjyyskasvatus pelkästään 9. luokkalaisille ei ole riittävää. Yhtenä merkittävimmistä tähän vaikuttavista asioista oli yhteisvalinnat, joka kaikessa yläkouluun sijoituvissa

yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteissä täytyisi huomioida entistä paremmin: mitä tietoa nuori tarvitsee alueellisesti työelämästä, mahdollisuuksia ja ammateista ennen valintojen tekemistä.

Oppilaat kaipasivat selkeästi vaikuttavampaa ja jatkumona tapahtuvaa toimintaa, jotta he saisivat konkreettisesti enemmän tietoa päätöksenteon tueksi. He eivät koe tunnistavansa riittävästi alueellisia erityispiirteitä ja kasvualoja tai mitkä ovat alueellisesti merkittäviä toimialoja tulevaisuudessa.

He kokivat, että tiedon lisäämisen avulla he voisivat muodostaa selkeämmin mielipiteitä yleisesti kuin yhteisvalintoja ajatellen, ja pohtia näin omaa tulevaisuuttaan ja opinto- ja urapolkujaan alueen tarjoamien mahdollisuuksien kautta.

Oppilaiden mielestä hyviä keinoja lisätä tietoa ja ymmärrystä alueellisista osaaajista, ammateista ja toimialoista voitaisiin lisätä oppimisympäristön yhteydessä mm. seuraavin keinoin;

- Enemmän konkreettisia yritysvierailuita
- Työn varjostamista (job shadowing)
- Mentoroinnin avulla (työelämän edustaja ja oppilas)

Lisäksi oppilaat nostivat esille, että yläkoulun TET-harjoittelut eivät yksistään nykyisin ole riittäviä ja he kaipaisivat opetukseen enemmän yhteiskuntaoppia sekä keskustelevaa kulttuuria.

Varsinaiseen oppimisympäristöön liittyen 9. luokkalaiset pohtivat, että oppimisympäristöön voitaisiin tuoda pienoismalli -tyylisesti esille yrityksiä, ja mukana olisi työelämän edustajia kertomassa / osallistumassa toimintaan. Yritysvierailut kiehtovat, mutta oppilaat kokevat, että jos yrityksissä ei ole mahdollista aidosti ja konkreettisesti päästä näkemään toimintaa tai suorittamaan työtehtäviä, ne tulisi mallintaa mahdollisimman aidosti oppimisympäristössä.

Oppilaat korostivat lisäksi oppimisympäristön visuaalisuutta ja elämyksellisyyttä: Oppimisympäristön tulisi aidosti innostaa oppimaan – antaen haasteita ja realistisia tehtäviä työelämästä ja paikallisista yrityksistä, ja joita voi valita myös omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

TULOKSET

Hankkeen tuloksena syntynyt toimintasuunnitelma kuvastaa Keski-Pohjanmaan perusasteen yrittäjyyskasvatuksen tahtotilaa ja visioita. Toimintasuunnitelma on visuaalinen kuvaus, joka kokoaa tiivistetysti yhteen ja tuo ymmärrettävästi esille keskeiset hankkeen tulokset ja esille nousseet, huomioon otettavat tärkeät näkökulmat.

Hankkeen tuloksena syntyneessä toimintasuunnitelmassa ovat koottuna kaikki kohderyhmien tarpeet, näkemykset ja maakunnallinen tahtotila, joita on kerätty ja työstetty hankeaikana eri toimenpiteiden ja kohderyhmien avulla. Toimintasuunnitelma toimii yhteenvetona ja jatkokehittämisen työkaluna ja antaa tukea maakunnallisen yrittäjyyskasvatuksen toiminnan kehittämislle.

Toimintasuunnitelma pitää sisällään Keski-Pohjanmaan perusasteen yrittäjyyskasvatuksen vision ja mission lisäksi kaksi vaihetta eli painopistealuetta: yrittäjyyskasvatuksen polkumallin ja oppimisympäristön. Lisäksi se ottaa kantaa yrittäjyyskasvatuksen opetuksellisiin kärkiteemoihin ja tuo esille paketoinnin taustat.

Toimintasuunnitelman paketointi ja työryhmän asiantuntijat

Toimintasuunnitelman paketointi työstettiin yhdessä maakunnallisen työryhmän (koordinaatiotiimin) kanssa. Työryhmä koostui maakunnan sivistysjohtajista, opetuspalveluista ja kehitysyhtiöiden edustajista:

Minerva Rannila	Kaustisen kunnan sivistysjohtaja
Ronnie Djupsund	Kokkolan ruotsinkielisten opetuspalveluiden johtaja
Terho Taarna	Kokkolan kaupungin sivistysjohtaja
Jukka Oravainen	YritysKannus, toimitusjohtaja
Noora Pajala	YritysKannus, yrityskehittäjä ja asiantuntija
Ville Hirvikoski	Toholammin kunnan sivistysjohtaja
Tarja Mäkelä	Kannuksen Takalo-Raasakan koulun rehtori
Leena Kivijakola	Kannuksen kaupungin sivistysjohtaja
Hanne Jylhä	Halsuan kunnan sivistysjohtaja ja rehtori
Anni Riihimäki	Perhon kunnan sivistysjohtaja
Maria Keltti-Heikkilä	Vetelin kunnan sivistysjohtaja
Miia Pakkala	Vetelin keskuskoulun rehtori
Timo Lahtinen	Kokkolanseudun kehitys, toimitusjohtaja

Työryhmän asiantuntijat osallistuivat toimintasuunnitelman paketointiin kesä-syyskuussa 2023.

Paketointia eli tulosten yhteenvetoa toteutettiin yhteisten keskusteluiden lisäksi sähköpostikokousten avulla. Osallistuminen ja sen aktiivisuus oli vapaaehtoista. Päätöksenteon tukena toimivat kaikki hankkeen aikana esille nousseet eri kohderyhmien tarpeet ja näkemykset sekä työryhmän ja ohjausryhmän asiantuntijoiden näkemykset, se kuntakohtaisesti käyty keskustelut kunnan elinkeinojohdon kanssa.

Paketoinnin ansioista voitiin muodostaa yhteiset näkemykset, jotka kirjattiin YES! Keski-Pohjanmaa -hankkeen toimintasuunnitelmaan.

Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö on eräänlainen pienoismallinnus Keski-Pohjanmaan elinkeino- ja yritys-elämästä

YES! Keski-Pohjanmaa -hankkeen yhtenä toimenpiteenä oli (mahdollisen) yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön ja sen toiminnan suunnittelu. Hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden, lukuisten eri keskusteluiden ja niistä syntyneiden tulosten perusteella voitiin lähteä muodostamaan näkemystä siitä ensinnäkin onko Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristölle ja sen toiminnalle tahtotilaa ja minkälaisia eri näkemyksiä ja tarpeita oppimisympäristökokonaisuudelle on.

Ensimmäisenä tuloksena voitiin sanoittaa yhteinen näkemys ja tahtotila siitä, että Keski-Pohjanmaalle toivotaan omanlaista yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristökokonaisuutta ja toimintamallin konseptia, joka on toiminnaltaan Pohjanmaan TAT Yrityskylä -konseptia laajalaisempi, ja joka kuvastaa paremmin Keski-Pohjanmaan työ- ja yritys-elämää ja on toiminnaltaan vaikuttavampaa. Keskeinen ero ja uutuusarvo Keski-Pohjanmaan omassa yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristössä olisi sen entistä parempi paikallisuuden, yhdenvertaisuuden, vaikuttavuuden ja tasa-arvon huomioiminen ja toimintamallin jalkautuminen varsinaisen oppimisympäristön lisäksi myös maakunnan eri kouluihin.

Toiseksi voitiin sanoittaa yhteinen näkemys siitä, että Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön tavoitteena on olla innovatiivinen ja elämyksellinen kokonaisuus, joka tuo monipuolisesti ja paikallisesti esille keskipohjalaista osaamista, työelämää ja työpaikkoja kuin sen erityispiirteitä ja kulttuurillisuutta näkyväksi, lisää lasten ja nuorten tietoutta ja ymmärrystä oman maakunnan tarjoamista mahdollisuuksista. Oppimisympäristön tavoitteena on avata perusasteen oppilaille uudenlaiset “ovet” maakunnan elinkeino- ja yritys-elämään. Oppimisympäristön ja yrittäjyyskasvatuksen opetussisällöt tulevat rakentumaan kolmen kärkiteeman ympärille: ympäristö, tulevaisuuden työelämä ja yrittäjyys, jotka nousivat esille ja kiteytyivät hankkeen tuloksena.

Kolmanneksi pohdittiin oppimisympäristön fyysisyyteen ja digitaalisuuteen liittyviä kysymyksiä: Mitä digitalisaatio ja teknologia voivat mahdollistaa, miten näitä ajateltaisiin hyödynnettävän ja tarvitaanko fyysistä oppimisympäristöä? Moninaisten keskusteluiden ja taustatyön avulla voitiin lopulta sanoittaa yhteinen näkemyksellisyys siitä, että Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön tulee olla yhdistelmä fyysisyyttä (aitoa, elämyksellisyyttä ja kohtaamista), digitaalisuutta ja teknologiaa, jossa opetus ja oppimiskokemukset yhdistyvät aitoihin kohtaamisiin ja verkostomaiseen yhteistyöhön, virtuaaliodellisuuden, e-oppimisympäristön ja pelillisyyden tuomien mahdollisuuksien kanssa.

Alustavien keskusteluiden pohjalta fyysisen oppimisympäristön on suunniteltu tulevaisuudessa sijoittuvan Kokkolaan, TKI koulutusorganisaatioiden läheisyyteen kampusalueelle. Oppimisympäristön keskeinen sijainti mahdollistaisi paremman saavutettavuuden koko Keski-Pohjanmaan alueelta (verrattuna Pohjanmaan Yrityskylään). Lisäksi fyysisen oppimisympäristön sijoittuminen maakunnan Kpedu ammattikoulun, Centria ammattikorkean ja Kokkolan Yliopistokeskus Chydeniuksen yhteyteen, mahdollistaisi se samalla myös yhteistyön Keski-Pohjanmaan TKI organisaatioiden kanssa ja tuomalla näkyvämmäksi oppilaille myös eri alueelliset jatkokoulutusmahdollisuudet.

Kokkolan Yliopistokeskus Chydenius on lisäksi esittänyt kiinnostuksensa yhdistää yrittäjyyskasvatukseen ja sen oppimisympäristötoimintaan kasvatustieteet, jonka toisi valtavaa synergiaa monipuoliselle opetukselle, oppimiselle ja yhteistyölle.

Keskusteltaessa yleisesti yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöstä, sen tarpeellisuudesta ja toimintamallista nousivat esille keskeiset teemat ja uutuusarvo: vaikuttavuus, yhdenvertaisuus, paikallisuus ja tasa-arvo:

Keski-Pohjanmaalaisen yrittäjyyskasvatuksen toimintamallin ja oppimisympäristön vaikuttavuudella ja sen lisäämisellä tarkoitetaan sitä, että yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristökokonaisuuden ja sen toimintamallin

tavoitteena on palvella tulevaisuudessa laaja-alaisemmin perusasteen oppilaita (alkuvaiheessa alkaen 4. luokkalaisista 9. luokkalaisiin, kehittyen myöhemmin varhaiskasvatuksesta alkaen) ja olevan näin vaikuttavuudeltaan nykyistä Yrityskylän toimintamallia (6. ja 9. luokkalaiset) ja kuntien omia toteutettavia toimenpiteitä kattavampi.

Keskeistä on, että maakunnan perusasteen oppilaisiin ei tällä hetkellä kohdennu riittävän vaikuttavia ja säännöllisiä yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteitä. Yrittäjyyskasvatuksen toivottaisiin kaikkien kuntien opetuspalveluiden näkökulmasta olevan nykyistä vaikuttavampaa ja suunnitelmallisempaa, kattavamman useamman vuosiluokan ja muodostaen näin kokonaisvaltaisemman opetusmallin.

Tästä syystä nähdään, että keskeisenä toimenpiteenä on laatia Keski-Pohjanmaan perusasteelle oma kolmikantainen opetusmalli ja yrittäjyyskasvatukseen opetussuunnitelman sidonnaisuus, joka antaa yhtenäiset raamit ja velvoittaa, mutta antaa kunnille tilaa toteuttaa omia toimenpiteitä.

Yhdenvertaisuus

Kaikille Keski-Pohjanmaan perusasteen oppilaille

Yhdenvertaisuudella viitataan siihen, että kaikilla Keski-Pohjanmaan lapsilla ja nuorilla tulisi olla aikaisempaa yhdenvertaisemmat mahdollisuudet saada laadukasta yrittäjyyskasvatusta, paikkakunnasta, koulusta ja opettajasta riippumatta.

Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristökokonaisuuden ja sen toiminnan tavoitteena olisi näin mahdollistaa kaikille maakunnan perusasteen lapsille samanlaiset mahdollisuudet osallistua ja saada yrittäjyyskasvatusta, luomalla yhteinen ja kaikille soveltuva toimintamalli ja konsepti, jota toteutettaisiin kaikissa Keski-Pohjanmaan perusopetuksen kouluissa.

Realistisuus ja aitous

Tässä yhteydessä tärkeäksi teemaksi nostettu paikallisuuden aikaisempaa parempi huomioiminen viittaa näin ollen siihen, että lapset ja nuoret tutustuisivat entistä paremmin oman kunnan kuin laajemmin Keski-Pohjanmaan elinkeinoelämään, paikallisiin ja tunnusomaisiin yrityksiin, toimialoihin, työpaikkoihin ja näiden osajiin. Hankkeessa tehdyn kartoituksen mukaan oppilaat tunnistavat erityisen hyvin ne yritykset, joihin he ovat päässeet tutustumaan (paikallisesti ja /tai Yrityskylässä vierailuisissaan), mutta eivät yleisellä tasolla oman paikkakunnan yrityksiä tai keskeisiä toimialoja ja erityispiirteitä.

Realistisuudella ja aitoudella viitataan näin ollen siihen, että yrittäjäyyskasvatuksen keinoin voidaan lisätä aitoa ja realistista tietoutta oman paikkakunnan kuin maakunnan elinkeino- ja yrityselämästä ja sitä tulee mallintaa oppilaille mahdollisimman todentuntuisesti, aitojen ja elämyksellisten oppimiskokemusten kautta.

Tasa-arvo

Tasa-arvolla viitataan siihen, että lapsille ja nuorille tuodaan tasa-arvoisesti esille erilaisia ammatteja ja tulevaisuuden opinto- ja urapolkuja sukupuolesta riippumatta. On tärkeää tunnistaa, ettei lapsille ja nuorille tule esitellä tulevaisuuden mahdollisia ura- tai opintopolkuja sukupuolittunein näkökulmin.

Kulttuurillisuus ja erityispiirteet

Yhtenä yhteisenä näkemyksenä nostettiin myös esille Keski-Pohjanmaan kulttuurillisuuden ja erityispiirteiden vahvempi esille tuominen, joiden toivottaisiin näkyvän nykyistä monipuolisemmin lapsille ja nuorille ja vahvistavan näin heidän keskipohjalaista identiteettiänsä. Näiden teemojen toivottaisiin näkyvän myös yrittäjyyskasvatuksen toiminnassa kuin tulevaisuuden oppimisympäristössä, niin visuaalisesti kuin ammatti- ja toimialojen näkökulmasta.

Lisäksi yhteisenä tahtotilana nousi esille myös entistä vaikuttavampi yhteistyö eri kuntien ja koulujen välillä. Tahtotilana niin, että keskipohjalaisen yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yhdessä tekeminen olisivat keskeisiä arvoja ja toimintaa ohjaavia toimintatapoja. Arvona ”enemmän yhdessä, kuin erikseen”.

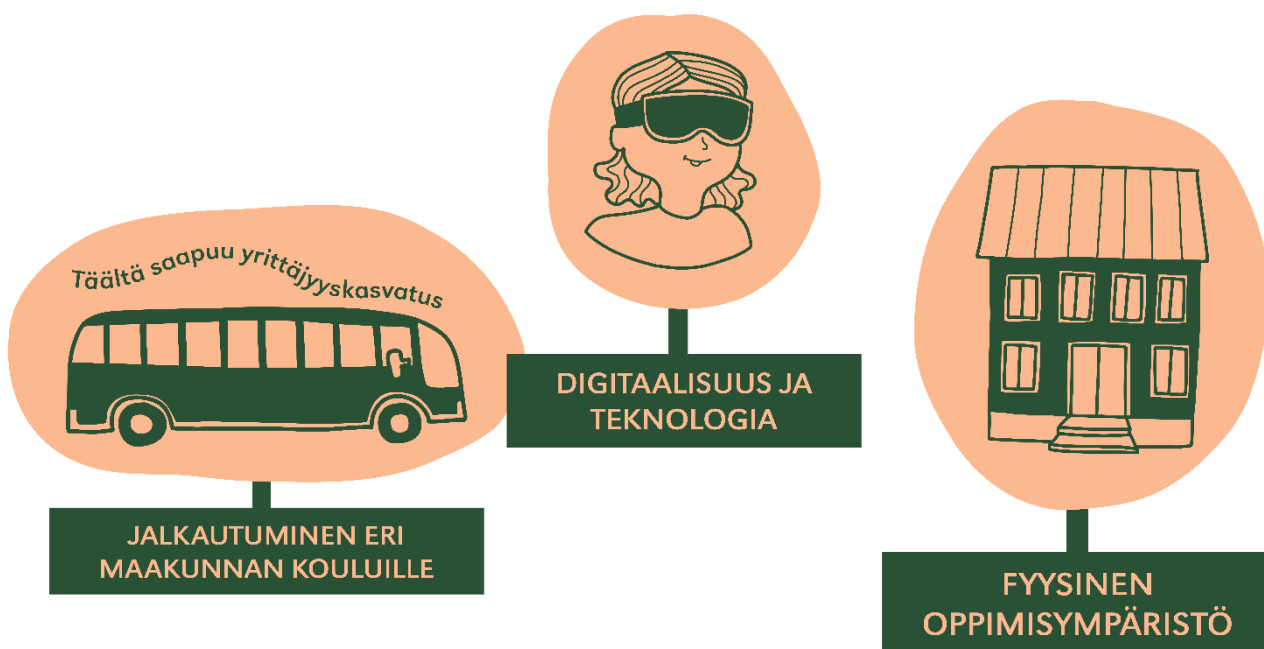
Yrittäjyyskasvatuksen kolmikantainen opetusmalli ja opetussuunnitelmasidonnaisuus (OPS)

Keskeiseksi yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuutta lisääväksi ja tahtotilan näkökulmasta sitouttavaksi tekijäksi nousi kolmikantaisen opetusmallin kehittäminen maakunnallisesti.

Keski-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen kolmikantaisella opetusmallilla tarkoitetaan sitä, että yrittäjyyskasvatuksen opetusta tapahtuu tulevaisuudessa mahdollisessa (fyysisessä) oppimisympäristössä, digitaalisuutta ja virtuaaliodellisuutta hyödyntäen sekä jalkauttaen yrittäjyyskasvatuksen opetusta maakunnan eri kouluille ”täältä saapuu yrittäjyyskasvatus”.

Kolmikantainen opetus- ja toteutusmalli mahdollistavat yhdenvertaisuuden koulusta ja paikkakunnasta riippumatta: Oppimisympäristössä tapahtuvan opetuksen ja vierailuiden lisäksi toiminta jalkautuu paikkakunnasta riippumatta eri kouluille, joissa opetusta toteutetaan opetussuunnitelmaan luodun vuosikellosuunnitelman mukaisesti. Alkuun opetus suunnitellaan järjestettävän ulkopuolisen resurssoinnin kautta (esim. Hanke ja mahdollinen yhteistyökuvio Yliopistokeskus Chydeniuksen kasvatustieteiden opettajaopiskelijoiden kanssa). Lisäksi pohditaan kuinka opetuksessa ja oppimisympäristössä hyödynnetään tekoälyn, digitaalisuuden ja pelillisyyden menetelmiä.

Tuloksena voitiin näin sanoittaa yhteisesti, että yrittäjyyskasvatusta halutaan toteuttaa tulevaisuudessa nyt ideoidun ja kehitetyn kolmikantaisen opetusmallin mukaisesti, jättäen tilaa jatkokehittää kolmikantaista opetusmallia ja jalkautumista maakunnan eri kouluille. Ideoinnin aikana käydyissä keskusteluissa pohdittiin ”liikkuvan” yrittäjyyskasvatuksen mahdollisuutta, jättäen ns. fyysinen oppimisympäristö pois kokonaan, panostaen liikuteltavaan konseptiin. Tästä ajatuksesta syntyi ”täältä saapuu yrittäjyyskasvatus” -bussi idea, jota tukivat myös hankkeessa syntyneet tarpeet, näkökulmat ja kehitysideat erityisesti opetuspalveluiden ja elinkeino- ja yrityselämän suunnalta.

Yrittäjyyskasvatuksen maakunnallisen polkumallin luominen opetussuunnitelmaan (OPS)

Toiseksi keskeiseksi vaikuttavuutta lisääväksi ja tahtotilan näkökulmasta sitouttavammaksi tekijäksi nousi yrittäjyyskasvatuksen maakunnallisen polkumallin (ja vuosikellon) luominen opetussuunnitelmaan (OPS). Tämän kehittäminen nousi erityisesti esille maakunnan sivistysjohtajien, mutta myös opetuspalveluiden tarpeista ja näkemyksistä.

Tavoitteellisen ja vaikuttavan yrittäjyyskasvatuksen toiminnan kannalta on tärkeää, että maakuntaan luodaan yhteinen ja ehjä yrittäjyyskasvatuksen polkumalli (alkuvaiheessa vuosiluokille 4–9), joka viedään paikallisesti ja teknisesti hyväksyttäväksi kuntakohtaisesti opetussuunnitelmiin, sivistysjohtajien johdolla. Polkumalli noudattaa valtakunnallista opetussuunnitelmaa, huomioiden keskipohjalaisten tarpeet ja näkökulmat.

Yhteinen toiminta- ja polkumalli jäsentää, tarkentaa ja velvoittaa kuntaa ja kouluja toteuttamaan yrittäjyyskasvatusta perusasteella (yrittäjyyskasvatuksen toimintasuunnitelman mukaisesti), mahdollistaen lisäksi kunta ja koulukohtaiset yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteet. Maakunnallinen, yhteinen polkumalli opetussuunnitelmissa mahdollistaa näin yrittäjyyskasvatuksen yhdenvertaisuuden, koulusta ja paikkakunnasta riippumatta.

Hankkeen tausta- ja selvitystyön tuloksena nousi esille konkreettisia, huomioon otettavia asioita, jotka koskivat erityisesti polkumallin luomista opetussuunnitelmaan: Opettajienkoulutus, perehdytys ja osallistaminen.

Näillä kolmella huomioon otettavalla teemalla viitataan siihen, että opetuspalveluiden hankkeen tuloksista esille nousseena keskeisenä huolenaiheena yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä on, ettei opettajilla ole välttämättä riittävää pedagogista osaamista toteuttaa laadukasta yrittäjyyskasvatusta ja tietämystä paikallisesta elinkeino- ja yritys-elämästä. He tarvitsevat tähän alkuvaiheessa tukea ja koulutusta. Lisäksi on tärkeää osallistaa opetuspalvelut (opettajia) konkreettisesti polkumallin suunnitteluun opetussuunnitelmaan. Opetuspalveluiden näkökulmasta pidettiin erityisen tärkeänä heidän osallistamistaan opetussuunnitelman laadinnassa, jotta polkumalli tulee istumaan käytännössä opetukseen.

Yrittäjyyskasvatuksen opetukselliset kärkiteemat

YES! Keski-Pohjanmaa -hankkeen aikana kartoitettiin eri kohde- ja sidosryhmiltä opetukseen liittyviä teemoja. Yrittäjyyskasvatukselle haluttiin määritellä sen toimintaa ohjaavat opetusteemat, joiden ympärille koko toiminta tulee tulevaisuudessa rakentumaan.

Hankkeen tuloksena voitiin määritellä yrittäjyyskasvatuksen ja sen toimintamallin opetuksellisiksi kärkiteemoiksi ympäristö, tulevaisuuden työelämä ja yrittäjyys, joita lähestytään maakunnallisista näkökulmista ja tarpeista.

Opetuksellisten kärkiteemojen tarkempaa rajausta ja sisältöä työstettiin yhdessä koordinaatitiimin työryhmän kanssa, jonka kanssa voitiin vielä keskusteluiden kautta tarkemmin rajata teemojen sisältöjä, painopisteitä, huomioiden valtakunnalliset yrittäjyyskasvatusta linjaavat teemat sekä maakunnallinen tarve ja näkökulma ja huomioida lisäksi päärahoittajan Keski-Pohjanmaan Liiton maakuntaohjelman painopisteet ja kasvuohjelman tavoitteet.

Ympäristö

Ympäristökokonaisteemaa lähestytään seuraavien osateemojen kautta: alueellinen ja maakunnallinen kiertotalous (kestävä kuluttaminen), vihreä / puhdas siirtymä (oma lähiluonto ja vesistöt) ja kestävä kehitys (ekologisesti kasvava, luonnon monimuotoisuuden huomioon ottava Keski-Pohjanmaa). Ympäristö -teema liittyy näin alueelliseen maakuntasuunnitelmaan sekä keskeisesti tulevaisuuden työelämään ja yrittäjyyteen, ja se on tästä syystä tärkeä ja keskeinen opetusteema, joka läpi leikkaa koko yrittäjyyskasvatusta.

Tulevaisuuden työelämä

Pienoismallinnus keskipohjalaisesta elinkeino- ja työelämästä eli mitä alueellisia toimialoja (koottuna), yrityksiä ja sen osajia alueellamme työskentelee, mitä ympärillä tapahtuu eli maakunnallinen kasvu ja tulevaisuus (teemoja ja näkökulmia mm. energiamurros, oikeudenmukainen- ja puhdas siirtymä, kansainvälistyvä Keski-Pohjanmaa, ekologisesti kestävä). Herätellen näin lapsia ja nuoria jo varhaisessa vaiheessa miettimään tulevaisuuttaan alueen tarjoamien mahdollisuuksien kautta (koulutuspolut), luoden toiminnallaan entistä ympäristötietoisempia, rohkeampia ja innovatiivisempia osajia tulevaisuuteen.

Yrittäjyys

Yrittäjämäiset valmiudet, asenteet, tiedot ja taidot. Yrittäjyyskasvatuksessa keskeistä on vahvistaa oppilaan yrittäjämäisiä valmiuksia (ja mm. luovuuteen, rohkeuteen ja innovatiivisuuteen kannustamista, omien vahvuuksien ja osaamisten tunnistamista), joita lapset ja nuoret tarvitsevat muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa. Mitä mahdollisuuksia yrittäjyys voi tarjota ja mahdollistaa jo pelkästään työntekijänä?

Lisäksi oppimisympäristössä tuodaan esille keskipohjalaista identiteettiä ja kulttuurillisuutta ja erityispiirteitä, jotka nivoutuvat osaksi opetuksellisia kärkiteemoja ja ympäristön visuaalisuutta.

Yliopistokeskus Chydeniuksen ja kasvatustieteiden kanssa alkanut yhteistyömalli

YES! Keski-Pohjanmaa -hankkeen myötävaikutuksena (tuloksena) rakennettiin uusi yhteistyömalli Kokkolan Yliopistokeskus Chydeniuksen ja KOSEKin kesken.

Keskipojalaisen yrittäjyyskasvatuksen tieteellinen ja koulutuksellinen kehitys on ollut yhteistyön keskeisin tavoite. Yhteistyöllä on tavoiteltu synergiaa ja yhdessä tekemistä maakunnallisen yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä. KOSEK ja Yliopistokeskus Chydenius ovat hakeneet ryhmähankkeena hankerahoitusta perusasteen yrittäjyyskasvatuksen toiminnan ja oppimisympäristön jatkokehittämiselle.

Yhteistyön tuloksena YES! Keski-Pohjanmaa -hankkeessa toimenpiteiden avulla kerättyä tutkimusaineistoa on luovutettu Yliopistokeskus Chydeniuksen tieteellisten tutkielmien aineistoksi. Lisäksi yhteistyössä toteutettiin toukokuussa 2023 benchmarking-vierailu Helsingin yliopiston kasvatustieteelliseen tiedekuntaan, jossa yliopistokeskuksen kasvatustieteen professori Heidi Harju-Luukkainen ja dosentti Jonna Kangas esittelivät Playful Learning Centerin oppimisympäristöä, sen toimintaa ja tutkimustaustoja.

”Yhteistyö eri toimijoiden, yliopistojen, yritysten ja koulujen kesken, syventää yrittäjyyskasvatuksen tieteellistä puolta, avaten ovia laajemmille resursseille ja monipuolisemmalle tutkimukselle. Yhteistyö mahdollistaa opetusmenetelmien kehittämisen käytännön tasolla, tarjoaa yliopisto-opiskelijoille mahdollisuuden osallistua liiketoimintaprojekteihin ja luo vahvoja verkostoja, jotka tukevat innovaatioita.

Tieteellisellä tasolla yhteistyö mahdollistaa tutkimuksen syventämisen ja monipuolistamisen. Useiden toimijoiden välinen yhteistyö tuo erilaisia näkökulmia tietoisuuteen ja osoittaa monipuolisen osaamisen tärkeyttä. Tämä johtaa syvällisempään tutkimukseen yrittäjyyskasvatuksen eri osa-alueista sekä siihen liittyvästä pedagogiikasta, oppimismenetelmistä ja yrittäjyyteen kannustavasta ympäristöstä.

Yhteistyö yrittäjyyskasvatuksen kentällä auttaa luomaan verkostoja, joissa voidaan edistää innovatiivista ajattelua, rohkaista yrittäjyyteen ja luoda kestäviä suhteita eri toimijoiden välille. Kaiken kaikkiaan yhteistyö luo hedelmällisen maaperän tieteelliselle kehitykselle ja käytännön sovelluksille keskipojalaisella yrittäjyyskasvatuksen kentällä.”

Sirkku Lähdesmäki, Professori

Heidi Harju-Luukkainen, Professori

Minna Maunula, Yliopistolehtori

KIITOKSET

Hankkeen projektipäällikkö Sari Yli-Hukka kiittää lämpimästi kaikkia hankkeen kohde- ja sidosryhmiä, paketoinnin eli koordinaatiotyöryhmän ja ohjausryhmän jäseniä aktiivisesta yhteiskehittämisestä ja verkostomaisen työskentelyn edistämisestä ja Keski-Pohjanmaan perusasteen yrittäjyyskasvatuksen kehittämisestä.